

Роман Гладішевський: «Університет повинен стимулювати таланти, здатні до інноваційного мислення і побудови суспільства майбутнього»

Проректор з наукової роботи Львівського національного університету імені Івана Франка, член-кореспондент НАН України, професор Роман Гладішевський взяв участь у роботі Міжнародної конференції «Інновації та розвиток міжнародної освіти – 2016», яка відбулася 30 травня – 2 червня 2016 року в Міжнародному конференційному центрі Шоучуанг у Пекіні. Роман Євгенович розповів «Каменяру» про роль Університету у суспільстві майбутнього та перспективи співпраці з китайськими освітніми і науковими закладами.

– Які вектори та тенденції розвитку сучасної освіти були окреслені на конференції?

– Конференція «Інновації та розвиток міжнародної освіти – 2016» спрямована на вивчення інтернаціоналізації освіти та

вищої освіти за тематикою «Розвиток інноваційних талантів». Також виступив експертом на круглому столі «Таланти, необхідні для підтримки соціально-економічного розвитку» в рамках ініціативи «Зроблено в Китаї – 2025».

– Про що йшлося у Вашому виступі на круглому столі?

– Університети та інші вищі навчальні заклади відіграють важливу роль в суспільстві, де домінують знання, інформація та ідеї. Знання стають одним з основних чинників як для економічного зростання, так і персонального успіху в світі, де панують революційні комунікаційні технології і швидко обертається капітал.

Безпосередній доступ до всіх видів інформації сьогодні є необхідною умовою. Але як перетворити інформацію в знання, інтерпретувати величезну кількість інфор-

мації, отримати користь з неї, застосувати її? Університет повинен залучати і стимулювати таланти, здатні до інноваційного мислення для побудови суспільства майбутнього.

– Якою є сьогодні співпраця в освітній галузі між Україною та Китаєм, зокрема між нашим Університетом та китайськими освітніми закладами?

– Україна та Китай пройшли серйозний шлях у розвитку двосторонньої співпраці. Потенціал українсько-китайських відносин ще не достатньо використаний. Проте позитивні тенденції спостерігаємо в гуманітарній сфері і в міжлюдських контактах, зокрема через програми студентських обмінів. Сьогодні Китай – це не Китай середини минулого століття, коли тільки створювали більшість університетів, а країна з університетами з високим технічним забезпеченням і науковим обладнанням, готовими до співпраці.

Львівський університет має контакти із 130 освітніми та науковими установами із 38 країн. Нещодавно ми підписали інституційні рамкові угоди про співпрацю із китайськими партнерами – Пекінським університетом іноземних мов та Шанхайським університетом іноземних мов, у яких з наступного навчального року запроваджують повні навчальні програми з українознавчих студій. У Шанхайському університеті іноземних мов зараз викладає завідувач кафедри української фольклористики імені академіка Філарета Колесси професор Василь Івашків. Крім того, у співпраці з Університетом Східної Кароліни (США), Університетом Джимма (Ефіопія) та Шаньдунським університетом (Китай) впроваджено курс «Global Understanding».

У процесі спілкування представники Шанхайського університету, Пекінського технологічного інституту, Шаньдунського університету та ін. висловили готовність до співпраці з нашим Університетом, зокрема в галузях економіки та матеріалознавства.

– Яка буде користь для України від підтримки реалізації китайської ініціативи «Один пояс, один шлях»?

– Попри задекларований євроінтеграційний курс України, який є сьогоднішнім пріоритетом, співпраця з Китаєм є перспективною, адже Китай посилює свій вплив на політичний та економічний карті світу через стрімкий розвиток освіти, науки та технологій. «Один пояс, один шлях» – це здійснення міжнародної співпраці у сфері виробничих потужностей, подальша реалізація політики відкритості Китаю, це можливість заново розкрити переваги кожної країни, збалансувати глобальний індустріальний ланцюжок, щоб досягти взаємної вигоди і спільного прогресу. Талант та освіта – ключовий елемент будівництва «Одного поясу, одного шляху». Його стратегія є програмою довгострокового розвитку та співпраці, довгостроковим процесом ефективного покращення життя жителів країни і підвищення політичної довіри і економічної співпраці.

– Дякую за цікаву розмову!

Анастасія Коник

Знагоди Дня науки Президент України Петро Порошенко відзначив державними нагородами науковців Львівського національного університету імені Івана Франка.

Згідно з Указом Президента України №217/2016 за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, зміцнення науково-технічного потенціалу України, багаторічну сумлінну працю та високий професіоналізм почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України» удостоєні завідувач кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства, доктор філологічних наук, професор Микола Ільницький і декан хімічного факультету, доктор хімічних наук, професор Ярослав Каличак.

Завідувач кафедри теорії оптимальних процесів факультету прикладної математики та інформатики Михайло Бартіш отримав почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

Щиро вітаємо науковців Університету із високим визнанням їхньої праці та бажаємо їм творчого багатства!

Олег Вівчарик. Фото автора

На зустрічі з проректором Пекінського університету іноземних мов Сюйфань Цзяном

тенденцій до індустріалізації, пошук способів налагодження рівноправного діалогу між фахівцями у сферах політики, бізнесу, засобів масової інформації, шляхи обміну інформацією щодо оптимізації стратегічних досліджень. Програма конференції передбачала роботу у секціях: «Вища освіта і міста, що розвиваються»; «Потреба в інноваційному розвитку міжнародної вищої освіти»; «Фінансова допомога впровадженню науково-технічних досягнень в галузі вищої освіти»; «Інтернаціоналізація вищої освіти».

У роботі конференції взяли участь понад 200 представників із 66 університетів, передусім з Китаю. Делегація України складалася з керівництва Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Львівського національного університету імені Івана Франка. Очолювала делегацію начальник Управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Міністерства освіти і науки України Ганна Новосад.

Робота конференції проходила в форматі доповідей, діалогів та круглих столів. Львівський національний університет імені Івана Франка я представив за схемою освіта–наука–інновації на секції «Потреба в інноваційному розвитку міжнародної

мації, отримати користь з неї, застосувати її? Університет повинен залучати і стимулювати таланти, здатні до інноваційного мислення для побудови суспільства майбутнього.

Роль університету багатовекторна. Економічне зростання і технологічні досягнення є необхідними, але не достатніми для досягнення мети. В галузях науки і технологій необхідні творчі як економічного зростання, так і фундаментальних наук, мета яких – зрозуміти світ. Гуманітарними науками не можна нехтувати, оскільки вони допомагають уявляти завтрашній світ.

Міжнародна співпраця в академічному світі зросла в геометричній прогресії впродовж останніх десятиліть. Це сприяє культурному взаєморозумінню, діалогу, дискусії та глобальному мисленню. Багато проблем мають міжнародний характер та не зважають на політичні кордони.

Отож, університет не повинен бути островцем, закритим від навколишнього суспільства, але стати його активною частиною, співпрацюючи з підприємствами та іншими суб'єктами суспільства. Треба супроводжувати студента не тільки під час навчання, але й підтримувати контакт після завершення навчання, пропонуючи заходи для людей різного віку. Перехід від університету до професійного життя особливо чутливий і тому потрібно допомагати випускникам у створенні стартапів,

За підсумками Чемпіонату світу зі спортивного програмування ACM ICPC World Finals 2016 команда Львівського національного університету імені Івана Франка LNU Penguins, до складу якої ввійшли студенти факультету прикладної математики та інформатики Роман Білий, Віталій Герасимів і Тарас Савіцький, під керівництвом тренера Василя Білецького виборола «бронзу», посівши 11 місце в рейтинговій таблиці.

Цього року фінал світової першості зі спортивного програмування відбувся у провідному університеті Таїланду (Prince of Songkla University, Phuket).

У фінальному поєдинку брали участь 128 команд, які пройшли суворий відбір. Усього в чемпіонаті змагались 13422 команд із 2736 університетів з усіх куточків земної кулі.

За результатами змагань визначено 12 команд – фіналістів Чемпіонату, які здобули 4 золотих, 4 срібних і 4 бронзових медалі.

Вітаємо Романа Білого, Віталія Герасиміва, Тараса Савіцького та їхнього тренера Василя Білецького з перемогою і бажаємо їм успіху в досягненні цілей і нових великих перемог!

Тетяна Шемберко

Фото з офіційної сторінки ICPC

Відкриття Центру вивчення турецької мови та літератури

За участю Ректора, професора Володимира Мельника, Надзвичайного і Повноважного Посла Туреччини в Україні Йонета Джана Тезеля та координатора Програми Турецького агентства зі співробітництва та координації (ТІКА) в Україні Хаджи Байрама Болата 20 травня 2016 року в Університеті відбулась церемонія урочистого відкриття Центру вивчення турецької мови та літератури.

Додамо, що в 2014 році на кафедрі сходознавства імені Ярослава Дашкевича вперше було оголошено набір на спеціальність «Турецька мова та література», яка відразу привернула до себе увагу абітурієнтів. З кожним роком кількість студентів, охочих вивчати турецьку, збільшується. А відтак, з метою створення сприятливих умов для вивчення східних мов, а зокрема турецької, в Університеті було проведено капітальний ремонт та укомплектування приміщень, закріплених за кафедрою сходознавства, які оснащені найсучаснішим мультимедійним обладнанням.

Ці масштабні роботи були проведені в рамках проекту міжнародної технічної допомоги за фінансової підтримки Турецького агентства зі співробітництва та координації ТІКА при Раді Міністрів Республіки Туреччина.

Під час урочистого відкриття Центру координатор Програми ТІКА в Україні Хаджи Байрам Болат висловив споді-

вання, що така матеріально-технічна база сприятиме навчанню студентів, а відтак і вихованню нового покоління молоді, яке поглибить культурні стосунки між Україною та Туреччиною, братиме активну участь у збереженні й дослідженні спільної культурної спадщини, що є на землях Західної України.

Ректор Університету, професор Володимир Мельник подякував турецьким колегам за дієву підтримку та зацікавлення в розвитку співробітництва. «Наша співпраця розвивається досить успішно і ми вже маємо певні конкретні результати», – сказав Володимир Петрович і висловив сподівання на продовження й поглиблення партнерства з Посольством та академічними установами Туреччини.

Надзвичайний і Повноважний Посол Туреччини в Україні Йонет Джан Тезель підкреслив, що Львівський університет бере активну участь в українсько-турецьких заходах. Одним із прикладів він назвав спільну конференцію з нагоди 100-річчя участі турецького війська в бойових діях у Галичині 1916-1917 років, що відбулась 19 травня 2016 року у Львові.

«Мені дуже приємно, що ваша співпраця з турецькими університетами, зокрема Університетом Сакар'я, триває. Переконали, що разом ми зrealізуємо ще не один цікавий проект», – сказав Посол, додавши, що турецькі й укра-

їнські студенти через соціальні мережі дуже активно комунікують та, навіть, спільно організовують різні акції.

Проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Ярослав Гарасим відзначив успіхи турецьких студентів, які приїхали до Львівського університету, аби вивчити українську мову. «Упродовж 8-9 місяців слухачі з Туреччини навчалися на підготовчому відділенні для іноземних громадян нашого Університету, здобуваючи знання з української мови. Вони успішно завершили навчання та показали високі результати, посівши III місце в конкурсі презентацій україномовних проєктів «Моя рідна країна», – розповів проректор.

Слова вдячності за фінансову підтримку та матеріально-технічну допомогу в розбудові інфраструктури кафедри сходознавства імені Ярослава Дашкевича адресував турецьким колегам і декан філологічного факультету Святослав Пилипчук.

«Нинішня подія – це один із важливих елементів для побудови «золотого моста порозуміння» між Україною і Туреччиною, який ми зводимо через Чорне море, яке нас не роз'єднує, а об'єднує», – сказав декан філологічного факультету.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Центр англомовної академічної комунікації

Члени Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка 25 травня 2016 року взяли участь у презентації Центру англомовної академічної комунікації, що розпочав свою діяльність у новому приміщенні (ауд. 237 головного корпусу Університету).

З вітальним словом звернувся до учасників заходу Ректор Університету, професор Володимир Мельник. За його словами, відкриття Центру англомовної академічної комунікації – це передусім відповідь на вимогу часу і ще один крок для забезпечення високого європейського рівня якості української освіти.

Ректор висловив переконання, що новий центр стане живим навчально-методичним осередком для здобуття знань з англійської мови й одержання сертифіката про відповідний рівень володіння мовою. «Тут кожен студент чи викладач матиме можливість отримати підтримку й допомогу висококваліфікованих фахівців», – сказав професор Володимир Мельник.

Декан факультету іноземних мов Володимир Сулим ознайомив присутніх із напрямками та специфікою роботи Центру англомовної академічної комунікації, який передбачений для того, аби студенти й викладачі могли тут навчатися і здобувати рівень знань відповідно до сертифікатів A1-C2.

Детальніше про технічне оснащення центру, про можливості, які він відкриває

перед охочими вдосконалити свої знання з англійської, розповіли викладачі факультету іноземних мов: директор центру – професор Тетяна Яхонтова, заступник директора доцент Лариса Саноцька та директор Агенції іноземних мов, сертифікований представник Кембриджських іспитів з англійської мови в Україні Наталія Дячук.

Додамо, що діяльність Центру англомовної академічної комунікації спрямована на визначення рівня володіння англійською мовою, підготовку до складання тестів для отримання сертифіката рівня B2 за допомогою сучасних дидактично-методичних прийомів швидкого і якісного вивчення мови, проведення Кембриджських іспитів, а також на формування великої аудіо-візуальної і книжкового фонду навчальної, спеціальної та художньої літератури.

Нагадаємо, що Центр англомовної академічної комунікації було засновано рішенням Вченої ради 2006 року. Упродовж 10 років змінювалися вимоги до викладання та вивчення англійської мови. Відтак, відповідно до нової Концепції вивчення іноземних мов у ЛНУ ім. Івана Франка, центр розширив напрями своєї діяльності й відтепер є також і осередком, на базі якого здійснюватиметься тестування на визначення рівня знань і складання Кембриджського іспиту на отримання сертифіката «Cambridge English».

Тетяна Шемберко. Фото Олега Вівчарика

Практика філологів у Познанському університеті імені Адама Міцкевича

У рамках угоди про співпрацю з Університетом імені Адама Міцкевича (м. Познань), що була підписана 2009 року, магістри філологічного факультету під керівництвом кандидата філологічних наук, асистента кафедри українського прикладного мовознавства Львівського університету Івanni Фецо впродовж 1-11 квітня 2016 року проходили навчальну практику в Інституті неоліології Познанського університету.

Аби здобути практичний досвід викладання української мови в польськомовній аудиторії, цьогоріч п'ятеро студентів (Ольга Сарабура, Марія Скоробогата,

Олена Стеців, Галина Стецьків та Андрій Смицнюк) працювали із друго- і третьокурсниками Університету імені Адама Міцкевича (м. Познань).

Українські студенти розпочали підготовку до занять ще в Україні, розробивши низку практичних завдань і тематичний план лекцій. Познайомившись із групами польських студентів-україністів, практиканти визначили рівень їхніх знань української мови. Кожне заняття передбачало виконання вправ, спрямованих на розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, слухання, говоріння і письмо). Граматичні теми були максимально адаптовані до навчання української

мови як іноземної. Незважаючи на те, що заняття було розраховано для студентів другого та третього курсів, деякі першокурсники теж виявили бажання долучитися до співпраці.

Студенти-практиканти проводили заняття з української мови, під час яких ознайомили своїх польських колег із традиційною культурою українців і дискутували на актуальні теми соціальної проблематики.

Галина Стецьків розповіла другокурсникам Познанського університету про українські релігійні і родинні свята та урочистості. Завдяки креативному підходу до теми, значній кількості цікавої інформації у поєднанні з ілюстративним матеріалом, студентці вдалось зробити заняття інтерактивним і захопливим. Найбільше запам'яталися їм вправи про символіку Великодня.

Про писанкарство та кобзарство йшлося на заняттях Ольги Сарабури та Марії Скоробогатої. Польські студенти мали змогу не лише дізнатися про традиції писанкарства, а й розмалювати власноруч пасхальне яйце. Марія Скоробогата зробила екскурс у минуле та розповіла колегам із-за кордону історію виникнення та побутування кобзарства на теренах України.

Практичні навички третьокурсники Познанського університету здобували на заняттях Андрія Смицнюка, який представив тему, що безпосередньо стосується питання працевлаштування та спільного й відмінного в назвах професій.

Деяко іншим тематично було заняття Олени Стеців на тему: «Боротьба зі злочинністю та тероризмом». Олена розповіла про злочини ХХІ століття, а також зробила підбірку суперечливих законів, які є в різних країнах світу.

Студенти-практиканти відвідували заняття своїх колег-одногрупників. Після кожного проведеного заняття керівник разом із практикантами аналізували помилки, давали цінні поради. До обговорення й рецензування занять українських студентів долучилися й викладачі кафедри українистики Познанського університету – Рішард Купідур, Марія Четирба та Олена Гуменюк. Такий різнобічний аналіз роботи студентів давав можливість практикантам осмислити, який матеріал варто використовувати на заняттях, а що залучати до занять в іншомовній аудиторії недоцільно.

Під час проходження практики львівські студенти мали чудову можливість зустрітися з цікавими особистостями: Почесним консулом України в Познані

Вітольд Хоровський, який розповів про міцні й тривалі польсько-українські взаємини, директором Інституту російської філології, професором Анжеєм Сітарським, котрий ознайомив гостей зі Львова із діяльністю інституту та кафедри українистики. На наших студентів чекала ще одна несподіванка – зустріч із львівським письменником Богданом Коломійчуком за посередництва викладача кафедри українистики Рішарда Купідури.

У ході діалогу з представниками польської сторони студенти побачили велике прагнення поляків пізнавати своїх сусідів, їхню культуру, а також допомагати та підтримувати на шляху до євроінтеграції.

Культурна програма перебування студентів Львівського університету в Польщі також включала візит до Катедри на острові Тумському, звідки, за словами польських колег розпочинається історія їхньої країни. Вперше відвідини Катедри були пов'язані із хоромим концертом, на якому українські практиканти побували 1 квітня. Вдруге – після інтерактивного музею «Брама Познаня», який студенти відвідали 10 квітня. Експозицію музею пов'язано з історією головної святині Познані – Катедрою. Про давню архітектуру, побут, звичаї, історію острова Тумського можна побачити на макетах, відеороліках, мультимедійних сенсорних екранах, а почути – за допомогою аудіогіда.

У перервах між заняттями та офіційними зустрічами українські студенти побували також і Музей народного мистецтва, парк Цитадель і центр культури «Замок».

Також студентам запам'яталася поїздка до Берліна, де вони відвідали університет Гумбольдта, побачили Бранденбурзькі ворота, Рейхстаг, Берлінську стіну, концертний зал Берліна та знаменитий берлінський фонтан «Нептун».

Загалом два тижні практики в Познані були надзвичайно плідними і для польської, і для української сторін. Студенти ЛНУ ім. Івана Франка практикувалися у викладанні української мови як іноземної, а польські здобували практичний досвід у спілкуванні живою українською мовою з її автентичними носіями.

Візит до Познані збагатив студентів-практикантів незабутніми враженнями. Мабуть, кожен із них відкрив для себе це місто по-своєму, закарбовуючи в пам'яті найяскравіші моменти подорожі.

Ольга Сарабура та Олена Стеців,
магістри філологічного факультету

каменяр

Студенти-іноземці про свою країну

Щороку наприкінці травня на підготовчому відділенні для іноземних громадян відбувається конкурс презентацій «Моя рідна країна», де студенти-іноземці українською мовою представляють свою Батьківщину.

У Центрі міжнародної освіти Інституту післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки Львівського національного університету імені Івана Франка 20 травня 2016 року відбувся конкурс, під час якого 29 студентів із 15 країн світу продемонстрували свої знання з української мови, здійснивши своєрідну віртуальну мандрівку навколо світу від східного до західного узбережжя Тихого океану.

Ведуча конкурсу, викладач підготовчого відділення Віра Коваленко розповіла, що цього року географія студентів дуже широка – це майже двадцять країн із різних континентів: з Азії, Африки, Європи, Північної Америки і Південної Америки.

«Студенти, які розпочали навчання вісімдев'ять місяців тому, уже достатньо добре опанували українську мову. За час навчання вони дізналися багато цікавого про Україну, її культуру і традиції, мали нагоду на канікулах відвідати інші міста. А тепер настав час, коли всі присутні зможуть дізнатися щось нове і цікаве про їхні рідні країни. І хоча конкурс проводиться щороку і про багато країн ми вже неодноразово чули, у кожній презентації завжди є щось нове і неповторне», – сказала вона.

З вітальним словом також звернувся до учасників заходу керівник Центру міжнародної освіти, заступник директора Інституту післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки, доцент Віктор Кривс.

Під час презентацій молоді люди розповідали про історію, мову, географію, культуру і традиції своєї Батьківщини. Яскравий колорит рідних країн студенти намагалися передати, демонструючи красу національних костюмів, акцентуючи увагу на, можливо, маловідомих, але дуже значущих деталях: природних і культурних особливостях та звичаях свого народу. Чи не в кожній презентації цього року була частина про національну їжу – і те, як емоційно студенти про це розповідали, засвідчило, що чи найбільше вони сумують за своєю традиційною кухнею і домашніми стравами.

Цього року також цікавою інформацією поділились студенти-іноземці про природне диво – Кам'яне місто й озера з водою різних кольорів у Лівії, про барвистий транспорт і про традиційну боротьбу Сенегалу, про туристичні місця Марокко, про Агаторка та найбільші міста центральної Туреччини, про весільні звичаї Непалу, про давні історичні пам'ятки Палестини, про становлення китайського письма, про традиційні корейські страви, про сучасну музику Еквадору та ще багато цікавого.

Студенти з Гани, Буркіна-Фасо та Еквадору були одягнені у традиційний національний одяг.

Деякі презентації перетворилися на справжні інтерактивні дійства з музикою і навіть танцями.

Бліц-вікторина, яку провела в технічних паузах Віра Коваленко, засвідчила, що студенти слухали презентації своїх друзів із великою увагою і запам'ятали багато цікавих фактів про різні країни.

Після тривалого обговорення члени журі, до складу якого ввійшли директор ПОДПІП Юрій Занько (голова журі), проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Ярослав Гарасим, викладач української мови Наталія Цісар, викладач історії Павло Юрейко, викладач літератури Романія Буряк, оголосили результати.

За підсумками конкурсу презентацій І місце вибороли представники трьох країн: Жан Люк Садна (Сенегал), Лі Джун-Вей (Тайвань), Нгуен Мінх Тан, Нгуен Тхі Ань Дао (В'єтнам). «Срібними» призерами конкурсу стали: Мусса Бадині (Буркіна-Фасо), Калол Дахал (Непал), Чжун Шен, Лі Ке (Китай). І почесне третє місце зайняли також представники трьох країн, це: Муханнад Арауд (Лівія), Мехмет Ерен, Оркун Самед Бакиоглу, Хакан Килич, Явуз Селім (Туреччина), Абдалхай Албана (Палестина).

Директор ПОДПІП Юрій Занько нагородив учасників пам'ятними грамотами, подякувавши всім слухачам за цікаві презентації. Окрім цього, Юрій Степанович висловив сподівання, що навіть ті, хто по завершенню курсів навчатиметься в інших вищих навчальних закладах, пізніше все-таки прийдуть навчатися в магістратурі чи аспірантурі Львівського національного університету імені Івана Франка.

Тетяна Шемберко, Олег Вівчарик

Від кристалів-гігантів до нанокристалів

Львівський національний університет імені Івана Франка у співпраці з департаментом освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації, Західним науковим центром НАН України і МОН України, Комунальним закладом Львівської обласної ради «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді» за сприяння Міністерства освіти і науки України вже 7 років поспіль проводить конкурс із кристалохімії для школярів загальноосвітніх навчальних закладів з усієї України.

За роки існування конкурс набув великої популярності. Цьогоріч у ньому взяли участь також учні 3-за кордону, зокрема з Мексики та Великобританії. 194 школярі представляли 61 навчальний заклад із 40 населених пунктів України, зокрема з Донецької, Львівської, Одеської, Рівненської, Тернопільської областей і м. Києва.

159 школярів 1-6 класів вирощували кристали амонію дигідрофосфату. 35 учнів 7-11 класів підготували тези наукових спостережень на тему «Від кристалів-гігантів до нанокристалів», які у форматі стендових доповідей представили 14 травня 2016 року під час II очного етапу конкурсу в Університеті.

Роботи школярів оцінювало висококваліфіковане журі, до складу якого ввійшли: професор кафедри загальної та координаційної хімії Університету Марії Кюри-Склодовської Зофія Жончинська (м. Люблін, Польща) та представники хімічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка – доцент кафедри неорганічної хімії Зіновія Шпирка, старший науковий співробітник, асистент кафедри неорганічної хімії Ярослав Токайчук, аспірант кафедри неорганічної хімії Олександр Сенчук і студент хімічного факультету Данило Марискевич.

Під час урочистого відкриття конкурсу з вітальними словами звернулись до

учасників VII Міжнародного конкурсу школярів «Від кристалів-гігантів до нанокристалів» голова Західного наукового центру НАН України і МОН України, академік НАН України Зіновій Назарчук, заступник голови Львівської облдержадміністрації Юрій Підлісний, завідувач сектору освітньої політики Управління освіти департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради Володимир Мартинів і директор Львівської обласної Малої академії наук Іванна Бородчук.

На адресу оргкомітету конкурсу також надійшов вітальний адрес від заступника Міністра освіти і науки України Максима Стріхи. За словами Максима Віталійовича, Міжнародний конкурс школярів «Від кристалів-гігантів до нанокристалів» – «це інтелектуальне змагання, яке є унікальним простором для ідей, що сприяє популяризації та поширенню наукових знань у галузі хімії, дає можливість талановитим учням реалізувати свої знання та вміння, отримати натхнення до подальших досліджень і нових проєктів».

Про історію заснування й традицію проведення конкурсу йшлося у виступі голови оргкомітету, члена-кореспондента НАН України, професора, проректора з наукової роботи ЛНУ ім. Івана Франка Романа Гладішевського.

Нагадаємо, що засновником конкурсу з кристалохімії для школярів був відомий учений у галузі кристалохімії, доктор хімічних наук, професор, засновник Львівської кристалохімічної школи, заслужений діяч науки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Євген Гладішевський.

За результатами VII Міжнародного конкурсу школярів «Від кристалів-гігантів до нанокристалів» переможцями в номінації «Найбільший кристал» стали: учениця 2 класу Сколівської академічної гімназії Христина Лєневич та учень 3 класу

Містківської ЗОШ І-ІІІ ступенів Пустомитівського району Артур Топал.

«Найякісніший кристал» цьогоріч виростили учениця 5 класу Червоноградської ЗОШ І-ІІІ ступенів №5 Анна Дубанич і учень 2 класу Зимноводівської ЗОШ І-ІІІ ступенів №2 Пустомитівського району Максим Мирка.

Переможцями в номінації «Найоригінальніший кристал» визнано учениць 1 класу КЗ «Маріупольська гімназія №2» Поліну Вовченко та Владу Донову й учня 5 класу СШ І-ІІІ ступенів №8 м. Самбора Максима Торчиновича.

Серед старшокласників уже вдруге перемогу виборола учениця 10 класу Золотівської ЗОШ І-ІІІ ступенів №4 Ірина Мартиняк.

ІІ місце посіли учень 10 класу Сокальської СШ І-ІІІ ступенів №3 Олександр Будзінський та учень 11 класу Червоноградської ЗОШ І-ІІІ ступенів №5 Юрій Дубанич, а ІІІ місце – учні 8 класу Гуртка геології Київського палацу дітей та юнацтва Богдан і Марія Івченки, учень 10 класу Дублянської ЗОШ І-ІІІ ступенів Жовківського району Богдан Макаров та учень 11 класу НВК «Школа І ступеня – гімназія» м. Львова Олександр Островський.

Під час церемонії нагородження юних хіміків учасникам конкурсу вручили грамоти кафедри неорганічної хімії ЛНУ ім. Івана Франка, а призерам – окрім

грамот, дипломи департаменту освіти Львівської ОДА, кубки, премії (лише старшокласникам) та цінні подарунки від організаторів і спонсорів конкурсу.

За якісну підготовку учасників конкурсу оргкомітет відзначив учителів хімії: Дублянської ЗОШ І-ІІІ ступенів Жовківського району Тетяну Гротт, Сокальської СШ І-ІІІ ступенів №3 Ларису Харчину, Зимноводівської ЗОШ №1 І-ІІІ ступенів Пустомитівського району Ірину Ярош, СЗШ №5 м. Червонограда Лілію Волошин, Івано-Франківської ЗОШ І-ІІІ ступенів Яворівського району Оксану Окулову, Буської ЗОШ І-ІІІ ступенів №2 Надію Скаковську, Містківської ЗОШ І-ІІІ ступенів Пустомитівського району Ірину Кісь і керівника гуртка геології Київського палацу дітей та юнацтва, кандидата геолого-мінералогічних наук, доцента Марину Крочак.

Справжнім сюрпризом для присутніх став концерт Народного ансамблю пісні й танцю «Черемош» Львівського національного університету імені Івана Франка.

Гості й учасники конкурсу також мали унікальну можливість оглянути виставку експонатів фондів Мінералогічного музею імені акад. Євгена Лазаренка ЛНУ ім. Івана Франка.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

24 Міжнародний славистичний колоковіум

Починаючи з 1992 року, щорічно Інститут славистики Львівського національного університету імені Івана Франка проводить Міжнародний славистичний колоковіум на відзначення пам'яті слов'янських першопросвітителів – рівноапостольних Кирила і Мефодія.

26 травня у Дзеркальній залі Львівського національного університету імені Івана Франка розпочав роботу вже 24-ий славистичний колоковіум, співорганізаторами якого цього року є кафедра славистики Белградського університету (Сербія) та філологічно-мистецький факультет Крагуєвацького університету (Сербія).

Під час урочистого відкриття колоковіуму професор Алла Татаренко привітала закордонних гостей та учасників заходу з різних міст України. Вона наголосила, що колоковіум проходить в атмосфері свята – Днів писемності та пошанування слов'янських святих Кирила і Мефодія, 140-річчя від дня народження

Іларіона Свенціцького, ім'я якого тепер носить кафедра слов'янської філології.

Професор Алла Татаренко висловила сподівання, що цей славистичний колоковіум стане справжнім святом науки, маленьким місцем і початком великих наукових відкриттів, яке також сприятиме налагодженню міцної міжнародної наукової дружби.

Зertaючись до учасників колоковіуму, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Ярослав Гарасим наголосив, що Університет радо вітає науковців з усього світу. Ярослав Іванович висловив сподівання, що синтез академічності й новаторства, жвавий обмін думками науковців-славистів буде цікавий кожному.

Декан філологічного факультету Святослав Пилипчук у вітальному слові наголосив на вагомому внескові Івана Франка в розвиток славистичних студій і на вкладі в славистичну науку доробку Іларіона Свенціцького, який виховав у на-

шому Університету плеяду науковців-славистів. Декан також побажав учасникам плідних дискусій, нових ідей і їх успішної реалізації.

Далі з вітальною промовою виступив заступник декана філологічно-мистецького факультету Крагуєвацького університету Нікола Бубаня та професор кафедри славистики Белградського університету, багатолітній її завідувач Веріца Копрівіца.

На пленарному засіданні львівські науковці разом зі сербськими колегами розмірковували над питаннями походження слов'янської писемності, про тенденції розвитку сучасної сербської літературної мови, перспективи параславистичних студій тощо.

У рамках проведення колоковіуму професор Алла Татаренко презентувала нові літературно-критичні та перекладознавчі праці львівських славистів, а також переклади українською мовою текстів сучасної літератури слов'янського світу.

Наукову та навчальну літературу було представлено збірниками практичних завдань зі старослов'янської, хорватської та сербської мови, українсько-болгарським розмовником.

Професор Людмила Васильєва презентувала результати реалізованого проєкту, в рамках якого вийшли друком «Українсько-сербський», «Українсько-словенський» і «Українсько-хорватський» словники.

Надалі учасники колоковіуму продовжив свою роботу згідно в секціях мовознавства, літературознавства, історії й історії культури. Підсумкове пленарне засідання 24 Міжнародного славистичного колоковіуму відбулося 27 травня.

Анастасія Коник
Фото Олександри Чури

Міжнародна конференція з комплексного аналізу та суміжних питань

Понад 100 науковців з України, Польщі, Румунії, Словаччини, США, Туреччини, Фінляндії, Індії, Ізраїлю, Австрії, Таїланду та Росії взяли участь у Міжнародній конференції «Комплексний аналіз та суміжні питання», яка відбувалась упродовж 30 травня – 4 червня 2016 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Організатори заходу – механіко-математичний факультет Львівського університету і Львівське математичне товариство.

30 травня 2016 року в Актівій залі Львівського національного університету імені Івана Франка відбулося урочисте відкриття конференції, під час якого учасників привітали представники організаційного комітету: доктор фізико-математичних наук, професор кафедри теорії функцій та теорії ймовірностей ЛНУ ім. Івана Франка Олег Скасків і завідувач кафедри теорії функцій та теорії ймовірностей, доктор фізико-математичних наук, професор Мирослав Шеремета. Зокрема, Мирослав Миколайович відзначив позитивні зміни, які відбулися у Львові з часу проведення останньої конференції з питань комплексного аналізу. Мирослав Миколайович закликав іноземних учасників відвідати цікаві місця Львова та побажав їм плідної праці у роботі Міжнародної конференції.

Після відкриття конференції учасники продовжили роботу в секціях. Упродовж шести днів вони обговорювали актуальні питання математики, зокрема, у колі їхніх зацікавлень – комплексний аналіз однієї змінної; комплексний аналіз декількох змінних; комплексні наближення тощо.

Ірина Онисько

Українсько-болгарська співпраця

Під час офіційної зустрічі, що відбулась 31 травня 2016 року, ректори Львівського національного університету імені Івана Франка та Пловдивського університету імені Паїсія Хілендарського Володимир Мельник і Запрян Козлуджов підписали угоду про академічну співпрацю.

У зустрічі також взяли участь: радник Посольства Республіки Болгарія в Україні Петар Танев, декан філологічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка Святослав Пилипчук і завідувач кафедри слов'янської філології Алла Татаренко.

Відповідно до тексту угоди, сторони мають на меті розвивати співробітництво в різних сферах університетського життя, що передбачає проведення спільних наукових досліджень, стажування для молодих викладачів і науковців, обмін студентами, участь у наукових заходах, обмін навчально-методичними мате-

ріалами, видання спільних публікацій та інші форми обміну науковим і педагогічним досвідом.

Українсько-болгарська співпраця Львівського та Пловдивського університетів також передбачає кооперацію у сфері університетської політики й управління з метою обміну досвідом і налагодження взаємозв'язків між бібліотеками обох вишів.

За словами Ректора Університету Володимира Мельника, підписання угоди є початком нового етапу багаторічного співробітництва ЛНУ ім. Івана Франка з ВНЗ Болгарії, коли до партнерів нашого університету, Софійського та Великотирнівського – приєднався Пловдивський університет імені Паїсія Хілендарського. Ректор наголосив, що Львівський університет має значні напрацювання у сфері болгаристики. На підтвердження своїх слів Володимир Петрович подарував ректорові Пловдивського

університету імені Паїсія Хілендарського найновіше видання вчених нашого Університету про болгарську мову, літературу, культуру та історію.

Львівський університет об'єднує із університетами та науковими інституціями Болгарії понад 35 років співпраці. Упродовж цього періоду наші викладачі налагодили тісні контакти з болгарськими колегами.

Завідувач кафедри слов'янської філології Алла Татаренко зазначила, що 1978 року на цій кафедрі було відкрито спеціалізацію «болгарська мова та література». За словами Алли Леонідівни, болгарська мова є однією із найперспективніших для вивчення слов'янських мов. Близько 30 студентів ЛНУ ім. Івана Франка щорічно вивчають болгарську мову як основну.

Ректор Пловдивського університету імені Паїсія Хілендарського Запрян Козлуджов розповів про плани майбутнього академічного співробітництва, серед яких особливе зацікавлення у присутніх викликали перспективи розвитку українистики у другому за розмірами університеті Болгарії. Він подякував колегам за високий рівень розвитку болгаристики у Львівському університеті й висловив сподівання на подальшу дієву співпрацю академічних спільнот обох університетів.

Додамо, що 31 травня 2016 року в мерії було підписано угоду про співпрацю Львова й болгарського міста Пловдив.

Зазначимо, що згідно з Протоколом про співробітництво та обмін між Міністерствами освіти та науки Республіки Болгарія та України Міністерство Болгарії виділяє 5 місць для студентів і викладачів болгаристів та славистів для участі в щорічному літньому семінарі з болгарської мови, літератури та культури.

Семінар проходить у Великотирновському університеті ім. Свв. Кирила та Мефодія (2 місяця) та Софійському університеті ім. Климента Охридського (3 місяця).

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Домовленості з Університетом МакЮена

Президент Університету МакЮена (Едмонтон, Канада) Девід Аткинсон із дружиною та проектний менеджер Центру українських ресурсів та розвитку Університету МакЮена Юрій Конкін з офіційним візитом відвідали Львівський національний університет імені Івана Франка, де зустрілися з Ректором, професором Володимиром Мельником, проректором із науково-педагогічної та виховної роботи Ярославом Гарасимом, деканами філологічного факультету та факультету педагогічної освіти Святославом Пилипчуком і Дмитром Герцюком, директором Педагогічного коледжу Оксаною Сурмач, старшим викладачем кафедри українського прикладного мовознавства, координатором Міжнародної літньої школи з української мови та країнознавства Лесею Антонів.

Під час зустрічі сторони обговорили перспективи співпраці між університетами щодо реалізації спільних освітніх проєктів і наукових розробок. Йшлося, зокрема, про налагодження академічних обмінів та участь студентів у літніх школах.

Ректор Володимир Мельник наголосив, що на основі досвіду найпрестижніших університетів світу ЛНУ ім. Івана Франка розвивається як освітній і науковий центр європейського

рівня. Спількуючись із канадськими колегами, Володимир Петрович висловив надію на продовження розпочатого міжкультурного українсько-канадського діалогу в конструктивному форматі.

Декан факультету педагогічної освіти зазначив, що Педагогічний коледж Львівського університету спільно з Університетом МакЮена був залучений до міжнародного проєкту з інклюзивної освіти.

Про участь студентів зі США та Канади у щорічній Міжнародній літній школі з української мови та країнознавства розповіла старший викладач кафедри українського прикладного мовознавства, координатор літньої школи Леся Антонів.

Президент Університету МакЮена Девід Аткинсон радо підтримав пропозиції Ректора Львівського університету щодо налагодження співробітництва спочатку у сфері гуманітаристики, а згодом і в галузі природничих наук.

Додамо, що Університет МакЮена широко відомий в країні завдяки високоякісним навчальним программам та індивідуалізованому підходу до потреб студентів.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Ян Томбінські: «Імітація політики завжди закінчується катастрофою»

Голова Представництва Європейського Союзу в Україні, польський дипломат Ян Томбінські в рамках робочого візиту до Львова 27 травня 2016 року зустрівся зі студентами та викладачами факультету міжнародних відносин ЛНУ ім. Івана Франка. На зустрічі також були присутні голова Львівської обласної державної адміністрації Олег Синютка, та Надзвичайний і Повноважний Посол,

декан факультету міжнародних відносин Маркіян Мальський.

«Сьогодні у нас є унікальна можливість поспілкуватися із найкращим дипломатом Європейського Союзу – Яном Томбінські, який уже чотири роки працює в Україні. Це людина, яка має колосальний дипломатичний досвід і є зразком високої дипломатичної школи у світі. Варто також відзначити, що всі успіхи нашої держави

в напрямку євроінтеграції пов'язані з чіткою позицією, підтримкою та зусиллями саме Яна Томбінські», – представив гостя декан факультету міжнародних відносин Маркіян Мальський.

Маркіян Зіновійович відзначив вагомий вклад європейського дипломата у реформування України, а також добру традицію співпраці Яна Томбінські з Львівським університетом, а зокрема факультету міжнародних відносин.

«Моє завдання – поділитися з Україною позитивним досвідом Польщі щодо реформування країни, напрацювання механізмів європейської інтеграції, покращення життя, а також пошуку відповідей на всі запитання, які постали перед Україною за 25 років її незалежності. Крім того, надзвичайно важливим для українських колег є усвідомлення можливості не лише практичної, але й стратегічної роботи», – розпочав розмову Ян Томбінські.

Під час зустрічі європейський дипломат окреслив основні принципи роботи, які, на його думку, є ключовими для забезпечення належних умов, необхідних для реформування країни.

«Перша передумова на початку реформацийних процесів – це гласність. Зміни не будуть тривалими й ефективними, якщо українці не зрозуміють їхньої суті. Тож сьогодні важливо щоденно вести діалог із суспільством, усвідомивши, що будь-яка допомога ззовні є дієвою лише за умови невтомної праці. Варто розповідати людям, що реформи, прописані в Угоді про Асоціацію, мають позитивний ефект для країни і її громадян, і що цей напрям підтримує Європейський Союз», – переконав Ян Томбінські.

Розповідаючи про свій дипломатичний досвід в Україні за часів президентства Віктора Януковича, Ян Томбінські пригадав події листопада-грудня 2013 року, які передували Революції Гідності. 18 вересня

2013 року голова представництва ЄС був присутній на засіданні Уряду Миколи Азарова, на якому розглядали документ про Асоціацію України з Європейським Союзом.

«...Тодішній Голова Уряду Микола Азаров представив членам Уряду документ, зачитувавши витяг із нього. З цього стало зрозуміло, що в нього в руках – стратегічний документ Російської Федерації, її модернізаційний шлях. Аби знизити градус напруги, Микола Янович висловив впевненість і водночас безальтернативність у правильності вибору шляху, яким повинна йти Україна», – сказав європейський дипломат.

Ян Томбінський також розповів студентам про зустріч із экс-президентом України Віктором Януковичем, яка відбулась перед скасуванням процедури підписання Угоди про Асоціацію у Брюсселі.

«...Тоді Віктор Федорович добре розумів, що потрібно підписати цей документ, адже, як свідчили дані соціологічного опитування при Президентові України, 70% активного населення держави підтримувало європейський напрям української політики. Але Віктор Янукович не розумів одного – імітація політики завжди закінчується катастрофою. Між публічними словами і діями є велика різниця. А люди – набагато розумніші за політиків. Це – простий рецепт соціально-політичної кризи», – зазначив Ян Томбінські.

Під час розмови зі студентами та викладачами дипломат також розповів про можливі наслідки, які можуть бути в Україні після трансформаційних процесів. «Як саме складатиметься ситуація залежить від того, наскільки чітким буде усвідомлення майбутнього України, яке залежить передусім від самих українців, а також чи матиме підтримку суспільства процес, над яким зараз працюють дипломати», – вважає посол.

«Другою ключовою засадою роботи над реформуванням України є знищення адміністративних структур, які сприяють корупції. І третє, що потрібно зробити, – це викоринити все, що пов'язане з корупцією, яка існує на ментальному рівні. Корупція в кишені – це результат ментальної корупції. Тож, потрібно позбутися монетарної свідомості й поставити в центр уваги людину», – переконаний Ян Томбінські.

Дипломат додав, що четвертий принцип, який, як засвідчує досвід Польщі, є ефективним – філософія політичної підзвітності й демократії. «Щоденно потрібно будувати діалог із суспільством і знаходити консенсус. Я працюю в Україні згідно з цими принципами вже чотири роки», – сказав він.

Під час зустрічі зі студентами та викладачами Львівського університету, Голова Представництва Європейського Союзу в Україні відзначив особисті цікаві спостереження щодо ролі й місця українців у своїй державі.

«Коли я спілкуюся з українцями в різних куточках країни, я маю одне і те ж відчуття – ви керуетесь принципом козацької свободи, який передався вам історично й генетично. Утім, він ще перебуває на такому собі «козацько-гайдамацько-анархістському» рівні. Це щось на кшталт «ми не готові ще працювати в структурах, ми – вільні, але тільки на своєму клаптику землі», – зазначив Ян Томбінські.

Додамо, що Голова представництва Європейського Союзу Ян Томбінський у рамках візиту до Львівського національного університету імені Івана Франка також відвідав Інформаційний центр Європейського Союзу, який функціонує на факультеті міжнародних відносин.

Ірина Онисько
Фото Олега Вівчарика

Нам пора для України жити!

Слово на могилі Івана Франка
з нагоди 100-річчя Його відходу у Вічність

Веселі отці!
Вельмишановна академічна спільното!
Дорога громадо!
Високоповажні пані та панове!
Сьогодні нас збрала тут, у цьому святому місці – місці пам'яті, молитви й скорботи, – сумна подія, віддалена від нас у часі віковою дистанцією, проте досі не забута, бо відлунює в душах наших поминальним дзвоном і нині.

Сто років тому о четвертій годині пополудні перестало битися серце одного з найвидатніших українців і водночас одного з найяскравіших представників духовно-інтелектуальної Європи – Івана Франка.

Він помер у самотності, проте пригорнув до себе цілий гурт талановитих сучасників – літераторів, публіцистів, науковців, громадських і політичних діячів. Не мав тоді біля себе рідних дітей, проте виховав цілу генерацію своїх духовних спадкоємців.

Не залишив після себе великого maestru чи мільйонних статків, проте своєю титанічною творчістю завзято споруджував високий собор української культури – органічної та необхідної частини величної будови Європейської цивілізації.

У душі кожного українця вкарбовано ім'я цієї геніальної людини, пам'ять про яку нас знову змушує замислитися про власне минуле, сучасне й майбутнє, про одвічну колізію свободи й необхідності, про складну діалектику скінченності людського існування й нескінченності людських прагнень, про життя, смерть і безсмертя.

Далекого 1956 року, відірваний від рідного, окупованого радянською ордою краю, Євген Маланюк у лаконічній, однак вельми концептуальній розвідці «Франко незнаний», розмірковуючи про вплив Генія на інтелектуальне та національне зростання українства, з прикритістю констатував: «Проїшло сорок років з дня смерті Франка, років, насичених доленосними для нас історичними подіями, років обудження і зриву Нації, але й років наших фатальних історичних хиб і національної сліпоти. Років, у яких так трагічно відчувалася НЕПРИСУТНІСТЬ саме Франка» (Маланюк Є. Франко незнаний // Маланюк Є. Книга спостережень. – Київ: Атіка, 1995. – С. 67). Минуло шістьдесят літ від часу Маланюкового ословлення болісного факту неприсутності Франка і цілісненьке століття від часу відходу Великого Українця у Вічність, а ми щораз більше й постріше відчуємо певну порожнечу, відсутність того, кого по праву називаємо Українським Мудрецем, Мойсеєм і Пророком.

... Один із найцікавіших українських філософів кінця ХХ – початку ХХІ століття Сергій Кримський у своїй книзі «Запити філософських смислів» (Київ, 2003) писав: «Спробуйте відповісти на питання – чи завершена книга життя? Скороти, яку він мов рукопис складає із символічного значення своїх побутових вчинків? Чи згасла зірка духовності Сократа? Чи закінчилась втеча Толстого з Ясної Поляни станцією Астахово, чи вона спрямовувалась в іншу далечинь?»

Дозволимо собі продовжити цей перелік і ще одним іменем, яке так багато означає для нас, українців. Чи завершилася мандрівка Франкового духу тут, на Личаківському цвинтарі, під символічною фігурою Каменяря? Чи змалала з дистанції часу потужна гравітація «великого астрального тіла, що гріє всю Україну, а світить далеко далі» (за образним висловом Марка Черемшини)?

На мою думку, відповіді на ці питання очевидні. «В історії людства при всій незліченній багатоманітності її подій, що виникають та зникають у темряві часів, як вогні феєрверку, є сталі, незгасаючі за своїм значенням явища, що завжди знаходяться на авансцені нашої пам'яті», – слушно продовжував свої роздуми над запитаннями філософських смислів професор Сергій Кримський, кваліфікуючи такі феномени як «прорізнання метаісторії, що зорієнтована вже на погляд

вічного, абсолютного, істинного, того, що непідвласне плинності».

Переконалий, що Іван Франко – саме таке метаісторичне явище української та світової культури, непідвладне плинності – явище, якому не загрожує короткочасна доля «вогнів феєрверку», бо сійвом свого Духа, горінням, а не тлінням інтелекту й духовності, він і досі огріває своїх нащадків та освітлює їм шлях у тривожне майбуття. Іван Франко – це не тільки історична постать другої половини ХІХ – початку ХХ століть; це духовна константа, імператив самосвідомості українства.

Саме тому йому належить довічне місце на авансцені нашої пам'яті та в діяннях прийдешніх поколінь. І передусім пам'яті національної.

«Після Шевченка долю поета-провідника національного ідеалу українського народу перейняв Іван Франко і це високе покликання гідно і з честю виконав», – ці афористично стислі і влучні слова належать не поетові й не літературознавцеві, а українському політичному діячеві національного відродження першої третини ХХ століття – Симонові Петлюрі. Символічно, що таку високу оцінку національному чинові українського Мойсея дав напередодні визвольних змагань 1917–1921 років не хто інший, як Головний отаман українського війська, провідний діяч Центральної ради та Директорії, – будівничий української державності, теоретичні підвалини якої закрив у своїх творах його великий попередник – Іван Франко.

Це стало можливим саме тому, що система франківської творчості охоплює цілісно-взаємопов'язану сукупність різних духовно-інтелектуальних практик, об'єднаних передусім науково обґрунтованим проектом майбутнього української нації та ідеєю культурної цілісності й культурної специфічності України в загальноєвропейському контексті.

У європейській суспільності утвердилося розуміння того, що наші національні митець і мислитель у своїй творчості досяг вершин світової культури, цим втворював свою, франківську, дорогу імплементації українських духовних витворів до європеїзму. Через Івана Франка європейськість української культури відбула ще одне підтвердження. У малому Мironі письменник бачив (і любив) не тільки свого галичанина, але й українського європейця.

Іван Франко в духовному просторі українства був явленням національного інтелекту. Що характерно, можливо, саме цей розум і давав змогу Іванові Франку зягати філософських глибин у збогненні світу, окрилював нестримним духовним бажанням зрозуміти буття в його культурному сенсі, зумовив універсальність його мислення, схильність до системності й методичності в осанні дійсності.

Іван Франко, за висловом Євгена Маланюка, «став велетенським етапом на трудній і невдячній шляху національної мислі». Інтелектуальний подвиг цього речника і мученика національної ідеї, на мій погляд, полягає насамперед у точному формулюванні, глибинному осмисленні й філософському обґрунтуванні трьох важливих ідей, а саме: ідеї поступу, ідеї свободи та ідеї праці.

Перше. Ідея поступу – це віра в невпинний і нескінченний розвиток людства, неоднolінійний, різноспрямований, зигзагоподібний, але загалом висхідний. «Ціла історія нашої цивілізації», – стверджує Іван Франко, – матеріальної і духовної, се не що інше, як поступенне, систематичне і ненастанне відсування, віддалювання границь неможливого». Поступ як постійне подолання самого себе, удосконалення свого буття, розширення меж людських можливостей – незмінний Франків орієнтир, від молодечих «Мислей о еволюції в історії людськості» до сповненого філософіїної і багато в чому пророчої мудрості трактату «Що таке поступ?»

Говорячи про Франків активний пошук відповіді на питання «поступ і людина», варто згадати, що саме він доклав надлюдську міру зусиль задля уможливлення того поступу, аж до мозолів на «руках і душі», «рівняв правди путі» і пристрасно вболівав за те, аби торування тернистого шляху поступу не стало винятковою самоціллю, аби в цій мандрівці «з низин до вершин» провідною зорею було взорування на морально-етичні ідеали, збереження найціннішого – людини, поваги до особистості, до неповторності кожного, хто стоїть пліч-о-пліч в «одну громаду скутий».

Друге. Найвища мета людського поступу, за Франком, – це свобода. Власне кажучи, поступ є не що інше, як прогрес у свободі. А духовна, соціальна, політична й економічна емансипація особистості й нації – найважливіше досягнення європейської цивілізації. Водночас «свобода – не готовий печений хліб, котрий можна кряяти і їсти; свобода – се школа, в котрій люди вчаться жити по-людськи, так, аби нікому не було кривди...». «Свобода – се не ланцюг, який можна склеїти в огні і сформулювати ударами молота. Свобода – се коштовний плід, що досягає і набирається солодошів у сонячній світлі й теплі», – переконливо обґрунтовував Іван Франко.

Третє. Ідея праці і волі визначає спосіб здобування цього коштовного плоду, осягнення цієї високої мети – свободи. Адже «тільки те, що здобудемо своєю працею, те буде справді нашим надбанням; і тільки те, що з чужого культурного добра присвоїмо собі також власною працею, стане нашим добром», – декларував у виступі на своєму творчому ювілеї 1898 року той, хто змалечку засвоїв собі заповідь ненастанної праці і чийм покликанням до останнього подиху було «працювати, працювати, працювати». «Лиш в праці мужа виробляється сила, / Лиш праця світ таким, як є, створила, / Лиш в праці варто і для праці жити», – ось лейтмотив Франкової творчості і кредо його життя.

Саме ця філософська тріада (поступ, свобода, праця) становить концептуальну основу Франкової оригінальної філософської системи, яку свого часу професор Іван Денисюк запропонував назвати терміном «франкізм». Важливою ознакою цієї філософської системи є принцип поєднання, узгодженості екзистенційно-духовної стихії з розумом, що виражає ідею інтелектуальної розмірності буття – «розумності буття». По суті, реалізується мета асимптотичного зближення власне раціонально-логічних та ірраціонально-образних засобів і прийомів, суміщення понятійного «схоплювання» світу з одночасно почуттєвим його переживанням.

Усі три означені вище ідеї органічно поєднуються в четвертій – ідеї нації. Ідеал національної самостійності, суверенності й соборності, до необхідності формування якого українська політична думка в особі Івана Франка дозріла щойно на зламі ХІХ–ХХ століть, – орієнтир національного поступу, і візія омріяної свободи, і заклад до пильної, невисипущої праці. «...Синтезом усіх ідеальних змагань, будовою, до якої повинні йти всі цеглини, буде ідеал повного, нічим не в'язаного й не обмежуваного (крім добровільних концесій, яких вимагає дружнє життя з сусідами) життя і розвою нації, – постулював мислитель у статті «Поza межами можливого» (1900), одному з перших маніфестів українського націоналізму (поруч із «Самостійною Україною» Миколи Міхновського). І далі додає: «Се, що йде поза рами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами рад би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хорообливий сентименталізм фантастів, що рад би широкими «вселюдськими» фразами покрити своє духовне відчуження від рідної нації».

Цей національний імператив понадстолітньої давності й сьогодні зберігає свою кечучу актуальність, як і Франків універсал національної єдності й соборності: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями, – молитовно звертається і сьогодні, – і не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіціальних кордонів. І се почуття не повинно у нас бути голою фразою, а мусить вести за собою практичні консеквенції. Ми повинні – всі без виїмка – поперед усього пізнати ту свою Україну». «Наш голосний, фразеологічний та в більшій частині нещирий, бо ділами не попертий патріотизм мусить уступити місце поважному, мовчазному, але глибоко відчутному народолюбству, що виявляє себе не словами, а працею», – наголошує Іван Франко.

Чути себе насамперед українцями, боліти кожним боєм Батьківщини і тішитися кожним її успіхом, любити її своїми практичними вчинками, а не порожніми галасливими фразами, поступатися власними амбіціями заради національних інтересів! На моє переконання, у цьому – суть української національної ідеї за Іваном Франком.

Іван Франко власним прикладом чи то у формі гострих, викривальних публіцистичних звернень проти «патентованих патріотів» з їхніми «жолудковими інтересами», чи то у формі композиційно досконалих публічних виступів проти «отупіння й оспалості» української інтелігенції з її непогамованою пристрасністю до «гетьманства, панування», чи то у формі поетичних послань проти «всього роду зрадників і відступників з їхніми «жебрацькими» пріоритетами, чи то у формі ґрунтовних наукових студій проти «двоязичників і дволичників» з їхніми «окаліченими душами», Франко творив модерну українську націю, націю яка веде вперед, яка успішно долає перешкоди, яка має своє майбутнє в жорсткому сучасному глобалізованому світі.

Своєю подиву гідною невтомною і багатогранною працею, наснаженою нескореним «духом, що тіло рве до бою» Іван Франко часто викликав захоплення сучасників.

Приміром, завжди стриманий і надмірно скупий на позитивні оцінки Михайло Грушевський у статті з вельми промовистою назвою «Апостолови праці»

писав про Франка: «З титанічною витривалістю, з гарячковою запопадливістю, з предивною різноманітністю і многосторонністю... він працював, то горнучи до української народної скарбниці витвори вселюдської культури – поетичні, наукові, публіцистичні, в перекладах, витягах, популяризаціях, то стараючись з української книжко-літературної, фольклорної, побутової традиції видобути те, що може служити пізнанню динаміки народного життя, її скріпленню та відновленню зв'язлості і солідарності фрагментів українського народу. Працював... і дійсно дав своєму народові такий невичерпний скарб, викував для нього таку зброю, що її значіння можна буде оцінити відповідно тільки згодом, з далекої перспективи історії».

Прислухавшись до поради Михайла Грушевського і пробуваючи оцінити з нашої вже такої далекої перспективи історії численні свої власні інтереси, можемо засвідчити, що він ослівлював пророчі речі, наче заглядав у майбутнє, по-особливому відчував нерв історичного поступу, відтак зумів спрогнозувати реальні виклики для України через століття. Він на-полегливо радив відмовитися від найвищих сподівань на дарунки долі, тому-то не криючись, писав: «Нам ніщо надіятися на непередвиджені обставини, котрі можуть подвигнути нас вгору; коли ми не будемо приготівані на всяку евентуальність, не будемо сильні своїм самопінанням і ясным розумінням своїх інтересів, то всяка зміна може не то не порятувати, але й убити нас. Не даймо обманутися заманливим підхлібством, котрим хотів би хтось в рішучій хвилі впрягти нас в упряж своїх власних інтересів».

Наша свобода, соборність і суверенність сьогодні знову загроженої через зухвалі зазіхання московських зайд, які топчуть нашу землю, безжально знищуючи все українське в анексованому Криму та на окупованій території Донбасу. Тож уже нова генерація українських лицарів проливає свою кров за рідну землю на її східних рубежах, боронячи її від загарбників. Як і славетні Франкові каменярі, ці новітні герої готові покласти своє життя, «згинуть на шляху» заради майбутнього своїх дітей і своєї Держави.

«Франко зрозумів добре, яку печать кладе на душу цілої нації, і ту свою націю хотів він бачити нацією героїв», – писала Олена Теліга, «поетка огняних меж», національна героїня України, яка загинула мученицькою смертю в Бабиному Яру.

Поміркуймо кожен наодинці з собою: чи відповідають наші теперішні помисли і вчинки Франковим сподіванням і мріям? Чи за століття, що минуло від часу його відходу у Вічність, ми наблизилися до тих високих ідеалів, які він перед собою – і перед нами, нащадками, – ставив?

На ці складні питання немає простих відповідей. Не поспішаймо з бадьорим «так», пам'ятаючи, що, за влучним визначенням того-таки Симона Петлюри, Франко – не тільки поет національної честі, а й поет національного сорому. Тож не будьмо найвищими: жодні революції – ані Хмельниччина ХVІІ століття, ані національно-визвольні змагання початку ХХ століття, ані Помаранчева революція та Революція Гідності початку століття ХХІ – не вирішили й не могли в один мент вирішити всі проблеми України й українства.

Твердження, «що колись буде така революція, яка одним замахом доконає побіди визискуваних над визискувачами, утиснених над тиранами», на Франкове переконання, «збудоване на фальшивих премісах». Бо «наші визискувачі й тирани сидять у нас самих. Се наша апатія, наша дурнота і наша трусливість. Ніякий соціальний переворот не увільнить нас від них. А доки вони панують, доти й ніяка переміна на ліпше неможлива. [...] ... Доки не доконаємо сього внутрішнього увільнення, доти... всі соціальні реформи безплідні». Необхідно затямити – національне зростання розпочинається з революції в собі, у кожному з нас.

Мабуть, щодо доцільності й ефективності конкретних політичних і соціальних реформ, можна сперечатися. Можна ствердити: чисте золоте Франкового слова ніколи не перетвориться на розмінну монету. Коштовні ізмаради його «героїчного інтелекту» ніколи не втратять своєї неперебутньої вартості. З «його духа печаттю» ми будуємо нову Україну – молоду Україну, про яку мріялося і марилося йому в тривожних снах. Відчуємо у власній душі печать великого духа цього поета й громадянина, мислителя й мученика, адже сьогодні, як ніколи, – «нам пора для України жити»!

Пам'ятаймо вогненні імперативи Франкових «Великих роковин»:

До великого моменту
Будь готовим кождий з вас, –
Кожний може стать Богданом,
Як настане слухний час.
[...]
Лиш борися, не мирися,
Радше впадь, а сил не трать,
Гордо стій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!
Кожний думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мушиш дати ти одвіт.
[...]
Довго нас недоля жерла,
Досі нас наруга жре;
Та ми крикнем: «Ще не вмерла,
Ще не вмерла і не вмере!»
Слава великому генієві українського народу!
Слава Україні!

Володимир МЕЛЬНИК,
Ректор Львівського
національного університету
імені Івана Франка
Фото Олега Віварчика

Франкові оскарження «темного царства»: *lux in tenebris?*

У день, коли невблаганний хронос подолав столітню відмітку від часу відходу у Вічність Великого Українця Івана Франка, з новою силою, вкрай актуально визріла потреба узагальненого, комплексного, стереометричного погляду на велегранну, справді вражаючу потугою духовно-інтелектуального гарту спадщину генія. Однак, з огляду на серйозний поступ франкознавства як окремої і вельми продуктивної галузі гуманітаристики, розуміємо: аби бодай контурно окреслити всю повноту наукових, художніх чи публіцистичних засягів Івана Франка, необхідна кількатомова розлога книга цілого колективу авторів, глибокодумних учених у різних наукових царинах. Якщо вдатися до сміливого порівняння, то осягнення феномену Івана Франка нагадує той довгий, трудний, сповнений повноту і надлюдських зусиль шлях, що його, попри тисячні перешкоди, подолав головний герой Франкової поеми «Смерть Каїна», спинаючись на вершину недоступної на перший погляд гори, аби хоч на мить заглянути за грізний і нездоланий мур втраченого раю і під впливом чудесного едемського видава врешті збагнути провідну ідею Божого задуму, ідею людинолюб'я. Аналогічна позиція є наскрізною, лейтмотивною у доробку автора «Мойсея». Свої духовно-інтелектуальні змагання він поклав на вітар утвердження і практичного втілення цієї ідеї.

Погляньте в власне серце, а воно вам Розкаже більше, ніж всі звірі можуть! Чуття, любов! Так ми ж їх маєм в собі! Могутчий зарід їх у кождім серці Живе, лиш виплекать, зростить його – І розві'єсь! Значить і джерело Життя ми маєм в собі... (т. I, с. 288).

Філантропічні пориви Івана Франка ніколи не розбивалися о заперті тверді брами несприятливого історичного моменту, його човен із напнутим вітрилом віри в людство впевнено йшов до мети, долаючи бурі та хвилі життєвого моря. Непохитно стоячи на варті своїх гуманістичних переконань та ідеалів, Іван Франко невтомно шукав відповіді на безліч актуальних запитань, серед яких цілком природно в центр уваги потрапляло питання національного становлення й утвердження українства і ще одне тісно з ним пов'язане – «взаємостосунки із найближчими сусідами».

Дуже проникливо, глибоко об'єктивно проаналізував дослідник особливості вибудовування взаємин між Україною та Росією, докладно вивчав історичні передумови міжнародних контак-

тів, виразно представив тогочасний стан речей, аргументовано змодельовав короткострокові та довгострокові перспективи.

«Російське питання» у Франка, попри позірну принагідність, серйозно простудійоване, вирізняється глибиною спостережень, влучністю, концептуальністю та переконливістю оцінок. Варто одразу наголосити, що Франкові вельми тонкі зауваги не втратили актуальності, навпаки, в них есенціонально ословлено все те, що зараз болить кожного з нас, з чим погоджуємося, що приймаємо і з чим не можемо примиритися.

До вивчення та зрозуміння «таємниць широкої душі» північно-східного сусіда Іван Франко прийшов головню через ті ворота, що були широко отворені внаслідок деструктивних дій значної частини одноплемінників, які затроєні фінансово підкріпленою російською пропагандою, творили в Галичині окрему «московільську партію». При поверховім погляді на московільство могло видатися, що діяльність adeptів цієї течії абсолютно невинна, спрямована винятково на культурно-просвітницьке здвигнення народу. Однак Іван Франко ніколи не обмежувався побіжним поглядом на знакові суспільні явища, завжди проникав у суть речей, зглиблював їхню нерідко дуже складну природу. Відтак, докладно проаналізувавши «джерела і витоки» московільського руху, раз і назавжди збагнув, що гучні промови, в яких прославляють велич і могутність Росії, начинені не пафосом твердої віри у правдивість сказаного, а дзвінким брязкотом срібняків, отих брудних грошей, прийнатих із задущлих шупалець російського імперського спрута.

Іван Франко добре знав, якщо не з досвіду безпосередніх вражень (до 1885 року не мав можливості перетнути кордон Російської імперії), то зі слів моральних авторитетів, котрі пережили всі принади життя людини із власною думкою у «вільній» Росії, що в блискучій політиці широкердній підтримки духових поривань галицького московільства криється підступний намір – якнайпростішим способом поглинути ще одну частину українства.

Немало дивувало Франка й те, чому-то деякі його одноплемінники, які різними способами, часто не надто чесними, були наведені на московільську віру, одразу ж, ще не вийшовши зі стану неопіта-московіла, виявляли нетерпимість до людей інших поглядів, агресивно сприймали будь-який прояв інакомислія. Маючи перед очима

яскраві приклади прояву фанатичної нетерпимості з боку затятих і не дуже прихильників облудної московської політики, Іван Франко змушений був констатувати, що програма цієї керованої зовні партії, «якимось фатальним відрухом знайшла собі класичний вираз у дикій, завзятій ненависті до тих земляків, що або не досить сквапно йшли на сю саму дорогу, або більше-менше рішуче відверталися від неї. Ся традиційна ненависть і доси лишилася характерною прикметою нашого московільства...» (Том купюр, с. 212). Властиво, ота неприхована ненависть була інспірована, як проникливо спостеріг наш мислитель, «петербурзько-московським централізмом, котрий не знає ніяких прав вільної людини, крім права фізичної сили, котрий і чути нічого не хоче про природне право кожної народності до собівідного розвитку і вважає братні слов'янські землі не більш, як теперішніми або будущими провінціями Росії, обов'язаними якнайшвидше позбутися своєї народної індивідуальності та «розпалитися цілком у руським морі» (Том купюр, с. 18).

Франко не втомлювався застерігати своїх надто довірливих співгромадян від солодково-привабливих, а насправді отруйно-облудливих розказів про майбутнє райське життя під крилом змученого двоголового орла, які ненастанно впоювали в уми і душі тоді сповнених і дезорієнтованих галичан. Він-бо, не тільки з аналітичних оцінок не надто втішних для українства російських реалій, а й зі спостережень за активно та систематично підривною, зовсім неделікатною діяльністю adeptів московільства, по суті явних агентів іншої імперії, був заряджений на те, аби зірвати личину фальшивої доброчесності й показати в усій красі істинне, спотворене гримасою закланності обличчя сусіда, який вдається до силуваних демонстрацій прихильності та підтримки винятково заради очікуваних майбутніх вигод від експлуатації новозагарбаних земель. Збагнувши істинну суть поборників «рускаго міра», пізнавши реальну ціну їхніх слів і діл, Іван Франко з неприхованою погордою опонував всім тим, «котрі, власне, не мають ніяких переконань, а справді прагнуть в наймах у слуг деспотизму за добру плату та впоюють в своїх читателів ненависть до свободи, погорду до рідного народу і його мови...» (т. 53, с. 252). Особливо боліло «стривожене будучим» Українське серце істинного патріота через те, що армію внутрішніх ворогів із катастрофічною послідовністю поповнюють свої ж доморошені перекінчики, які національні інтереси беззастережно проміняли на «хліб і кусень сала». Тому-то з особливою нетерпимістю сприймав будь-яку зраду, тим паче зраду інтересів рідної землі.

Тривале Франкове перебування на передовій українських національних змагань, посприяло тому, що довкола нього сформувався гурт мислячих однодумців, які за покиком провідника здерли з очей полуду облесних слів московської пропаганди і самі давали адекватну оцінку «живописним» перспективам єднання зі «старшим братом». Приміром, Франків побратим Богдар Кирчів, гадається, не без впливу свого знаного однолітка, з неабияким боєм констатував:

«...Взагалі, у нас кацапня піднесла чоло, розгорнула свою деструктивну роботу і страшенно шкодить народові на дорозі правильного поступу. Є се язва, яку хіба сам чортяка для народу руського придумав. Се зрадники, яких хіба ніяка нація не стерпіла б між собою. Нам поляки і сотної частини неносять такої шкоди, як кацапня. Се люди без чести, без совісти, і без всяких благородніших інстинктів. А прецінь є у нас ще люди, котрі їм улягають або думають о консолідації» (Українське літературознавство, вип. 80).

Добре розуміючи, що деструктивність московільства – це лише один із симптомів агресивної болячки, доктор Іван Франко застановився над її точним діагностуванням. Тому-то скерував дослідницьку увагу на вивчення російського суспільного організму, де, властиво, крилося першоджерело недуги. Мусимо визнати, що Франкові достоту проникливі характеристики отого організму й сьогодні звучать вкрай актуально. Російську суспільність, за словами ученого, у більшості своїй представляють «люди темні, здеморалізовані і в величезнім розмірі хорі тілом і духом (найбільша частина тих хорих навіть не знає про свою хворобу і вдає з себе здоровеньких, а іноді такі хорі робляться проводирями народу, високими урядниками та органами влади)...» (т. 45, с. 333). Спостереження Івана Франка й через понад століття сповнене бурхливих перетворень в умах і душах усієї людськості, задля представлення прикметних рис, як з'ясувалося, дуже застенілого російського громадянства залишаються доречними та незмінно правдивими, бо ж як інакше, як не хворобою духу (сю недугу доречно іменувати синдромом імперіалізму, а її типові крайні вияви мабуть такі путнізми), можна пояснити поведінку знеособленої низької юрби, яка без жодних докорів сумління споглядає, а нерідко бере активну участь у жорстокому та підступному вбивстві тих, кого ще вчора називали братами, мириться із безнадійним свавіллям у судах, із щоденною брехнею та багатьма іншими проявами варварства. А все тому, знову цитуємо Івана Франка, що «преса закнеблена, всякі надужиття покриваються мовчанкою, немає статистики (від себе додаю – правдивої), немає явності в судівництві, немає загалом ніяких віконць, крізь які суспільство хоч уряди-годи може заглянути в нутро тої машини, в якій виковуються історичні події» (т. 45, с. 351). Саме ця юрба, за Франковими означеннями «темна і здеморалізована» своєю мовчазною згодою, а нерідко й голосно-верескливим всесвітнім величанням злододог-царя підпирає кремлівський трон, оздоблює палати, в яких розперезав той, на якого давно чекає інша палата, де, як правило, ходять добре заперезані.

До речі, про чудесну російську статистику... Іван Франко мав чимало нагод переконатися в тому, як безцеремонно маніпулює цифрами московська пропагандистська машина, задля утвердження сумнівного статусу «непобедимого государства». Аби викрити такі відверто шахрайські методи ведення інформаційної політики, Іван Франко створив віршований образок «Сухий пень», де в іронічно-знушальному стилі привід-

Іван Франко в інтелектуальному просторі України та світу

Науковці Університету 30 травня 2016 року взяли участь у засіданні круглого столу на тему: «Іван Франко в інтелектуальному просторі України і світу». «Цьогорічний Франків травень – особливий, бо припав на 100-річчя від дня відходу у Вічність та 160-річчя від дня народження національного Генія», – розпочав розмову кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства, директор Інституту франкознавства Василь Будний. Василь Володимирович відзначив, що семінари, які відбуваються щомісяця по чергово в Інституті Івана Франка НАН України та Інституті франкознавства Львівського університету, і засідання круглого столу можна вважати приготуванням до вершинної наукової події ювілейного року – Міжнародного конгресу, присвяченого 160-річчю від дня народження Івана Франка.

Під час обговорення проблематики круглого столу науковці порушили питання цивілізаційного вибору України в працях Івана Франка.

Зокрема, професор кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства,

доктор філологічних наук Михайло Гнатюк нагадав, що в низці політологічних і культурологічних текстів, зокрема у статті «І ми в Європі!» (1896), Каменяр ствердив європейськість як визначальний шлях українського поступу. «Іван Франко тягнув нас до Європи, де цивілізаційний вибір відбувся ще у XVIII столітті. Тож ми наближаємо його ідеї до сучасності і в публіцистичних працях спостерігаємо справдження його прогнозів щодо цивілізаційного вибору нашої держави», – зазначив Михайло Гнатюк.

«Автор «Вічного революціонера» формулював у вдалих дефініціях ідеологічні, філософські й етичні засади національного буття, – зауважив заслужений професор Львівського університету Андрій Пашук, розмірковуючи над питанням постаті Івана Франка в історії української культури. – Актуальними є роздуми Франка і про українську націю передусім як етнічну, а відтак і політичну, оскільки політична нація – це потрібна їй корисна справа, і все ж тимчасове й кон'юктурне явище, а етнічна нація – це абсолютна й незалежна цінність».

Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики ім. Григорія Кочура Роксолія Зорівчак під час обговорення закликала франкознавців не обмежувати Івана Франка суто українськими рамками, адже наш Геній належить усьому людству.

Науковець розповіла про створення образу Івана Франка як символу інтелектуальної України в англомовному світі, нагадавши про заслуги таких перекладачів і дослідників, як Володимир Семенина (США), який 1938 року

видав переклад поеми «Мойсей», Віра Річ (Великобританія), Джон Вір і Костянтин Біда (Канада) та ін. «Нації мають великих поетів і літераторів, а відтак вони зобов'язані дбати про свою літературну спадщину, аби вона перейшла в національний мережу», – наголосила Роксолія Петрівна, закликавши науковців здійснювати переклади творів Івана Франка англійською мовою.

«Іван Франко ніколи не ступав у слід великому попереднику, а прокладав власні шляхи», – сказав член-кореспондент НАН України, професор Микола Ільницький, висвітлюючи творчі взаємини Івана Франка з Гете на окремих малознаних, або й зовсім невідомих фактах. Зокрема, науковець зіставив поеми «Райнеке-лис» Гете і «Лис Микита» Івана Франка, а також переклад твору Гете, виданий уперше 1937 року в Києві за редакцією Максима Рильського без зазначення прізвища перекладача. Цим перекладачем, як зазначив Микола Ільницький, був репресований на той час буковинський поет Дмитро Загуг. «Очевидно, що творчість Івана Франка можна досліджувати не тільки в універсальний спосіб, а й у локальних межах, як-от: філософський дух, любовні мотиви тощо», – зазначив Микола Миколайович.

Завідувач відділу франкознавства Інституту Івана Франка НАН України Микола Легкий зауважив, що «всю творчість Івана Франка можна охарактеризувати однією фразою – «обійняти цілий круг людський інтересів». Учений звернув увагу на мозаїчний образ багатолітності нашого суспільства у прозі Івана Франка: «Тут замальовано етнотипи українців, поляків, євреїв, угорців, циган і навіть ки-

тайців. Ще один важливий компаративний аспект – розгolos, що його отримав видатний український прозаїк в інтелектуальному просторі тодішньої Європи». Йдеться про переклади творів Івана Франка німецькою, польською, чеською, угорською та іншими мовами й відгуки на них у чужомовній пресі. Микола Легкий розповів і про те, що в Інституті Івана Франка незабаром з'явиться друком перший том «Енциклопедії Івана Франка».

Участь у розмові взяли також доцент, кандидат філологічних наук Богдан Залізняк, який опонував формулюванням доктора філологічних наук, члена-кореспондента НАН України, завідувача відділу теорії літератури Тамари Гундорової про Франка-«не-Каменяра» і його «масонство», та Андрій Содомора, який поділився кількома проникливими спостереженнями над інтертекстуальними перегуками Франкових образів з античними першоджерелами.

Підсумовуючи, Василь Будний наголосив, що інтелектуальний простір – це простір духовної свободи і, водночас, великої відповідальності. Іван Франко показав, як у цьому просторі, який творять національні культури та їх взаємодія, можна і треба спілкуватися, взаємозбагачуючись.

«Культурні цінності – це єдина валюта, котра не знає інфляції, а збагачує кожного з нас і всю націю. Отже, читаймо Франка, спілкуймося з його текстами, вивчаймо і пропагуймо його творчість, яка підносить нас на вершини людського духа... Підносьте до Франка», – закликав директор Інституту франкознавства.

Ірина Онисько, Василь Будний

крив завісу «клепанія» офіційних звітів про «незабутні» подвиги російського війська на галицькому фронті під час Першої світової війни. Коли після невдалої наступальної операції московська армія втратила майже сорок тисяч вояків (реальний історичний факт), усі вони опинилися перед небесною брамою (це вже Франкова поетична фантазія) і наполегливо намагалися випросити у святого Петра дозволу увійти до раю, то несподівано отримали від охоронця райських врат категоричну відмову, бо ж:

«У «Военном Слові» –
Прочитайте всі здорові! –
Що написано стоїть?

«Вісім тисяч наших впало» (т. 52, с. 274).

Уже тоді Іван Франко мав також не одну нагоду на власному гіркотному досвіді пересвідчитися в облудності, брехливості, маніпулятивності російської журналістики. Ця «закнебьована» преса здавна привчена була діяти за принципом, що його мудрий український народ окреслив приповідковою формулою: «що дихне, то брехне». Одну з Франкових історій комунікування із таким майстром журналістського пера оповів син Петро у «Спогадах про батька». «Один російський журналіст, – згадував Петро, – добре погостивши, написав до газети інтерв'ю і добре в нім пробрехався. Батько широко сміявся, читаючи нам усі ті видумки. Очевидно, журналіст не признався, що він журналіст. Між прочим написав, що між книжками батька добре-таки хазяйнують миші. Де в нас... мишей не було зовсім!» (Спогади, с. 655). Звичайно, цей некривдний приклад повною мірою не характеризує усієї повноти жакливих наслідків, спровокованих роботою нечистих і на руку, і на душу російських журналістів, які систематично плутали і плутають свою професію із найдревнішим у світі ремеслом. Саме такі типи спровокували масову суспільну істерію, а згодом і дику військову агресію, «пробрехавшись», що в Україні «добре-таки хазяйнують» «хунта» і «фашисти».

Понад 120 років тому, як і кожна щира людина, що болісно реагує на нужди і страждання іншого чоловіка, Іван Франко надав розголосу й акцентував на серйозній проблемі приховуваного голоду в Росії (йдеться про голод 1891-1892 років). Окрім привернення уваги широкого загалу до наближення неминучої гуманітарної катастрофи, до небезпек зірватися в прірву тисяч, десятків, сотень тисяч голодних смертей, український дослідник водночас намагався збагнути, а відтак оприявити причини отого, як з'ясувалося, фатального (загинуло понад 400 тис. осіб) стану

речей. На аргументовану думку ученого-аналітика, основною причиною біди були не примхи матінки природи, а примхи мачухи влади, дикої армії ненажерливого чиновництва, засліпленого жадобою швидкої наживи, закривало очі на муки конаючого з голоду селянства, і поволеньки поралося над «справедливим» розподілом сміховинно мізерної державної запомоги потребуючим.

Враховуючи ганебну поведінку владної верхівки в екстремальній ситуації, до того ж штучно інспірований, Іван Франко, прислухаючись до голосів тверезо мислячих російських авторитетів (їх уже тоді було вкрай мало), вдався до широких узагальнень і мотивованих прогнозів. «Росія, – писав український мислитель, – це край несподіванок, а чобіт мракобісів і фанатиків ніколи ще не був піднятий так високо, як зараз – напевно, перед закатам» (т. 44, кн. 2, с. 323). Цією цитатою, певен, кожен погодиться, якнайвлучніше можна охарактеризувати й сучасну, потерпаючу від тотального духовного голоду, московію з її чиновницько-імперською братією ще завзятіших мракобісів і фанатиків, які свій, цього разу військовий, чобіт задерли ще вище і близькі до карколомного шпату. Тоді трохи більше, ніж через два десятиліття Франкові прогнози справдилися, – занепад імперії не забарився. У сучасному глобалізованому світі всі процеси, навіть такі, що на перший погляд мали б тривати досить довго, відбуваються рішуче стрімко. Отож, гадається, занепаду того імперського монстра шпатуєного через Азовське море не доведеться чекати так довго.

Іван Франко слушно спостеріг, що в московській імперії, котра століттями вправлялася у вигадуванні нових вишуканих методів підкорення й уполісвідження, виробився інстинкт поглинання і безоглядного панування над поневоленими землями. Яскравим уособленням, втіленням отого інстинкту Іван Франко вважав пересічного представника багатомільйонної всесильної армії російського чиновництва, про яке з властивою йому проникливістю тонкого аналітика писав: «Московський урядник усюди однаковий, усюди любить панувати над темнотою і дусити просвіт, усюди любить здирство, краде, руйнує і не може знести нічого такого, з чим не звикся в своїй Московщині. Горє багатим, просвіченим, самосвідомим людям, що дістануться в його руки!» (т. 54, с. 330). Систематично оприявнюючи реальний, не бутафорний, штучно мальований для красивої картинки, стан справ за зловісними мурами «темного царства» український дослідник закладав тривкі та міцні підвалини для зведення

захисної стіни (не яценюківської), яка б стала надійним прихистком для кожного, хто не хоче у «сусідів бути гноєм, тяглом у поїздах їх бистроїзних». Франкове ослонення правди про Росію, аргументоване розвінчування міфів про її непохитну велич і могутність, стало одним із основних чинників для вироблення у багатьох свідомих українців внутрішньої опірності проти підступних, захованих під личиною добропорядності, ворожих намірів «зрадою й розбоем» «скувати» й змусити «заприсягти на вірність». Уже тоді під впливом переконливого слова генія в українській громаді запанувала переконаність у доцільності, радше необхідності тікати від задурлихливих російських обіймів, будь-що відсторонитися від їхнього згубного впливу. Однак зведений з надлюдськими інтелектуальними зусиллями оборонний Франків вал було на довго зруйновано московськими різнокаліберними гарматами, начиненими нахрапистим жаданням підкорити, загарбати і врешті-решт дочиста сплюндрувати.

Не міг український письменник-гуманіст збагнути, як то російські володарі «дум і мрій» суспільних, їхні світочі духовні, що так переконливо й проникливо говорили про високі людські ідеали, морально-етичні імперативи, раптом, коли доводилося виходити поза рамки теоретизувань, філософських абстракцій і ставати на твердий ґрунт актуальних проблем сьогодення, гарячково починали шукати виправдання, ставати на захист загарбницької політики імперії. Приміром, поведінку Росії на Кавказі вони жодним словом не засуджували, а навпаки – підтримували та заохочували. З цього приводу, не приховуючи обурення, Іван Франко писав: «Читайте найчільніших представників російської думки... – Пушкіна та Лермонтова, читайте те, що вони говорять про Кавказ – ані сліду думки, що ті кавказькі гірняки мають якась право до самостійного життя у своїх горах і що війна проти них – се властиво наїзд і душення, затоплювання в кровавих потоках свободних етнічних єдинич...» (т. 45, с. 350). Аналогічно чинить і сучасна російська безруково-кобзониста псевдоеліта, наввипередки вихваляючи победоносність, запорєбичні з використанням перевіреної тактики «наїздів і душення» походи імперської орди цього разу в Кримські гори.

Як справжній науковець Іван Франко намагався збагнути причини того велічного розриву між владою та суспільством, який у Росії досяг неймовірних масштабів. Голос народу «улягло», «самовідреченого» втратив у безмежному просторі московії будь-яке значення, не мав жодного впли-

ву на доленосні рішення держави. У цьому контексті варто згадати вкрай важливі, мовлені цілком у дусі Франкової життєвої філософії слова «чи не одинокого мужчини на всю сучасну Україну», нашої славної Надії Савченко, яка після вимушеної тривалої розлуки з рідною землею у першій своїй промові заявила: «Дякую народу. Я вам скажу, що український народ – це велика сила. Якби народ не говорив, то політики нічого б не робили. Напевно є суть демократії в тому, щоб народ говорив і його чули». Отож, якщо нехтування vox populi в Росії Іван Франко ще якось міг зрозуміти, знаючи добре про самовладність імперського управління, то не знаходив ніяких логічних пояснень для виправдання апатичної бездіяльності непочутої суспільності перед лицем серйозних викликів часу. Тому-то у відвертому (інакше не міг) зверненні до російського народу писав: «Недаром твій чільний письменник і мислитель вискіпав і поклав «во главу угла» всього свого світогляду найабсурднішу, найменше відповідну для європейської вдачі євангельську доктрину «несупротивлення злу»... Гуляє ото зло по твоїх головах і хребтах, розточує всі твої сугуби, деправує твою душу, довело твій народ до крайньої бідності, твою інтелігенцію до таких лабіринтів думки та поведінки, в яких висловлюється тільки крайня зневага..., і тепер, коли те зло, мов гігантський чиряк, луснуло перед лицем усього світу і наповнює своїм смородом цілий світ – то і тепер ти не можеш здобутися ні на що ...» (т. 45, с. 365).

Багно гнилее між країв Європи,
Покрите цвіллю, зеленню густою!
Розсаднице недумства і застою,
Росіє! Де лиш ти поставиш стопи,
Повзе облуда, здирство, плач народу,
Цвіте бездушність, наче плісень з муру.
Ти тиснеш і кричиш: «Даю свободу!»
Дреш шкуру й мовиш: «Двигаю культуру!»
Ти не січеш, не б'єш, в Сибір не шлеш,
Лиш, мов упир, із серця соки ссеш,
Багно твоє лиш серце й душу дусить.
Лиш гадь і слизь росте й міцніє в тобі,
Свобідний дух або тікати мусить,
Або живцем вмирає в твоїй гробі.
Тож чи бачив Іван Франко світло в темряві
московського царства? Певне ні. А, зрештою, чи
варто заглядати у темряву? До світла!

Святослав Пилипчук
декан філологічного факультету

«Vivere memento!»

Символічним подарунком до ювілею Івана Франка від факультету іноземних мов стало видання антології його німецькомовних творів «Vivere memento!», яку підготувала до друку кафедра міжкультурної комунікації та перекладу Університету у співпраці з Віденським університетом за сприяння Австрійської служби академічних обмінів у Львові, докторантської дослідницької групи «Галичина» (Galizien-Kolleg der Universität Wien).

Презентація нової антології відбулась 27 травня 2016 року в Дзеркальний залі Університету.

Упорядниками видання є завідувач кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Алла Паславська, асистент кафедри, лектор Австрійської служби академічних обмінів Тобіас Фогель та заступник директора інституту славістики Віденського університету Алоїс Вольдан.

Антологія знайомить із різножанровими німецькомовними текстами Івана Франка – художніми творами, публіцистикою, його перекладами німецькою мовою українських народних пісень та поезії Тараса Шевченка, літературною та перекладацькою критикою, приватними листами, автобіографією. Доповнює збірку поезія і проза Івана Франка в перекладах інших авторів. Це, зокрема, переклади, здійснені за життя Івана Франка, а також нові переклади його прози – оповідання «Odi profanum vulgus» (Алоїза Вольдана) і «Доктор Бессервіссер» (Алли Паславської і Тобіаса Вольдана), поезії з циклу «Єврейські мелодії» Ірини Спех та ін.

Літературні передмови упорядників та історичний екскурс професора УКУ Ярослава Грицака вигідно обрамлюють художній формат антології.

Оригінальним є і формат книги та її оформлення. Цим упорядники завдячують видавництву «Класика», її директорів Володимирі Дмитерку та художникові Євгену Равському.

Пропонована збірка буде цікавою передовсім для німецькомовного читача, який ще, сподіваємось, належно оцінить генія українського народу. Корисною буде антологія і українським дослідникам німецькомовної спадщини Івана Франка, германістам, усім, хто плекає німецьку мову в Україні.

Любомир Бораковський. Фото Олега Вівчарика

Виставка художніх робіт Тараса Франка

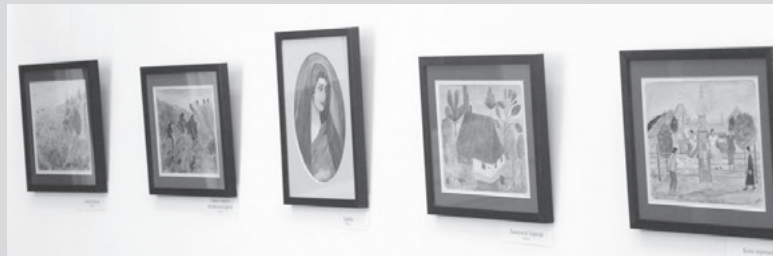
У рамках відзначення Днів пам'яті Івана Франка 27 травня 2016 року у Виставковій залі Львівського національного університету імені Івана Франка відбулося урочисте відкриття виставки художніх робіт сина Івана Франка Тараса Франка за участю Ректора Університету, професора Володимира Мельника, проректора із науково-педагогічної та виховної роботи Ярослава Гарасима, українського вченого, дипломата і громадського діяча, внука Івана Франка – Роланда Франка та депутата Верховної Ради України Олега Ляшка.

«Ми маємо надзвичайно шедрий спадок від Івана Франка. Фактично, за весь період своєї діяльності він на своїх плечах виніс українську націю, зокрема, її наукові, мистецькі й політико-ідеологічний материки, – зазначив під час відкриття виставки проректор Університету Ярослав Гарасим. – Тож гідним вшануванням пам'яті Івана Франка є заходи, присвячені не лише його постаті, але й представникам його родини. І сьогодні ми маємо унікальну нагоду вперше познайомити українську спільноту з художніми роботами сина Івана Яковича – Тараса Франка».

«Євген Маланюк до 40-річчя від дня смерті Івана Франка писав: «Франко – не з нами, оскільки ми не досягнули розуміння величчя його постаті». Як сьогодні це зробити? Треба працювати і жити за Франком», – сказав під час вступного слова Ректор Університету, професор Володимир Мельник.

Володимир Петрович зауважив, що сьогодні точиться багато дискусій щодо національної ідеї, європейського виміру і того, ким є українство. «Іван Франко своєю працею продемонстрував суть української нації. Його національна ідея – бути українцем. І «не галасливими фразами», а «тихою, невтомною працею» творити Україну. Тільки праця кожного з нас, вважав Іван Франко, допоможе побудувати Україну як велику європейську державу», – додав Ректор Університету.

Професор Володимир Мельник також зазначив, що «сьогодні, дивлячись на художні твори Тараса Франка, відчувається, безумовно, й подих самого Івана Яковича. У них бринить струна його духу. Цей екзистенційний мотив,

який простежується у роботах, є, мабуть, найбільш благодатним для повернення до величчя Франка та прагнення бути хоч у чомусь подібним до нього».

«Батько мені багато розповідав про мого діда. Вони обоє багато працювали, часто не розказували деталі своєї невтомної праці близьким, – поділився спогадами внук Івана Франка Роланд. – Так, мій тато не був великим художником, утім добре розумів, на чому варто зробити акцент, що потрібно висвітлити й показати людям. Приємно, що син Івана Франка пішов шляхом свого батька».

Роланд Франко також адресував слова вдячності організаторам виставки, зазначивши, що те, що сьогодні відбувається, – ще один шанс для українців піднятися до величчя Івана Франка.

Зазначимо, що в експозиції робіт Тараса Франка представлено понад тридцять картин.

«Коли мені до рук потрапив цей дивовижний матеріал, я був вражений в емоційному і професійному сенсах, – зазначив під час урочистого відкриття виставки директор Львівської національної академії мистецтв Роман Яців. – Адже не щодня можна зблизька побачити таку сукупність надзвичайно цікавих мистецьких виявів, які належать видатній особистості, яка реалізувала себе в іншій галузі, але яка так широко і різноманітно представила світ, побут і життя у своїх візіях».

Роман Яців відзначив мистецьку цінність робіт, зауваживши, що «ці твори органічно пов'язані зі складною

біографією Тараса Івановича, і тими чинниками, які супроводжували його впродовж усього життя».

«На цій виставці можна побачити різні теми, способи і жанри візуалізації певного образу, ситуації, людини й обставин. Це, свого роду, само-рефлексії. Бо, фактично, екзистенція Тараса Івановича, проявилася саме в такий спосіб і є тим мотиваційним чинником, який відрізняє такі твори від творів професійних художників. Інтуїтивна складова, яка присутня у його роботах, є найціннішою серед усіх психологічних характеристик автора і розкривається в деталях», – зауважив Роман Яців.

Ірина Онисько
Фото Олега Вівчарика

Фінансово-економічні аспекти в науковій спадщині Івана Франка

Високохудожня, творча і наукова діяльність Великого Каменяря відома не тільки в Україні, але й в усьому світі. Художні твори та окремі наукові праці Івана Франка перекладені більш, як ста мовами світу. До речі, сам Іван Франко володів, за спогадами сучасників, майже 15-ма мовами вільно або ж на розмовному рівні.

Видатний громадський діяч України Михайло Грушевський при аналізі творчої спадщини Великого Каменяря відзначав: «Різноманітність його інтересів, потягів і тем роботи була надзвичайна, і не було такої сфери, де його не тягло б примножити свою працю. Він не гордував ніякою працею, коли вона в його компетенції десь зв'язувалася із загальнішими проблемами економічного, культурного чи політичного піднесення українського народу».

Величина постаті Івана Франка далеко пережила свій час і кожного разу при вивченні наукових праць відчуваєш їх по-своєму й усвідомлюєш потужну громаду думок, проблем, що там закладені. Одночасно знаходиш шляхи їх вирішення, не тільки в епоху творчості Великого Каменяря, але і в сучасності нинішньої спільноти. Великий письменник, титан праці, натхненник прогресивних сил української суспільності XIX-початку XX століття Іван Франко постійно привертає увагу до себе щораз нових і нових шанувальників його величезної спадщини. Його розум, як геніального дослідника, обіймав чи не всі галузі знань своєї епохи. Особливої уваги заслуговують наукові праці, які безпосередньо торкаються фінансів, економічної теорії і практики тогочасного періоду.

Фінансові та економічні праці Івана Франка увійшли до двох книг 44-го тому зібрання творів письменника у п'ятдесяти томах. Зокрема, до першої книги названого тому ввійшло понад 80 праць, які були написані у 1878-1887 рр., а решту – відповідно до другої книги за 1888-1907 рр.

Чимало своїх статей І. Франко публікував у періодичних виданнях без підпису. Вони висвітлюють різні аспекти фінансово-економічного життя на підставі детального, глибокого аналізу конкретних доповідей і матеріалів тогочасного міністерства фінансів, статистики, бюджету державного і конкретних теоретичних аспектів.

Привертає увагу назва окремих статей: «Сила податкова Галичини», «Що коштують наші школи? (як друга часть статті під попередньою назвою)», «П'ять літ нашої господарки Крайової», «Фінансове положення Галичини», що детально відповідають їх змісту. У них зроблено всебічний аналіз, що засвідчує те, що науковець знає справу детально, а фінансові й економічні висновки та думки заслуговують на визнання і на сучасному етапі.

Продовжуючи розгляд статей із 44-го тому збірника праць: «Бю-

джетний кошторис пана Вишнеградського», «Злидні Галичини в цифрах», «Спір о дефіцит», «Крайовий бюджет», приходимо до підтвердження попереднього висновку щодо аналітичного змісту названих статей і захисту найбільш знедолених верств населення Галичини, як краю.

Особливої уваги заслуговують економічні думки І. Франка у працях із фінансів, бюджету, банківництва, лихварства, фіскальної політики. Слід згадати, що ще в студентські роки І. Франко опанував надбання тогочасної фінансово-економічної науки, коли мав намір написати підручник з основ суспільної економії.

Вивчаючи спадщину Великого Каменяря, зокрема його праці з бюджету та фінансів, відкриваємо для себе несподіваний аспект використання автором такої форми аналізу, як порівняння й аудит.

Не міг би Іван Франко без детального вивчення тогочасного законодавства про стипендіальну систему, що діяла у Львівському, Чернівецькому та інших університетах, ставити питання про законність виплати йому стипендії за всю попередню «стипендіальну рату» і добитися в керівництва і професури цих вишів рішення на свою користь.

Розвиток фінансово-кредитної системи у другій половині XIX століття і зростання її ролі в еко-

номічних процесах якраз і привів І. Франка до настирливого опанування фінансово-економічної науки в студентські роки і, навіть, до спроб написання підручника з основ суспільної економії, про що вже згадувалося вище.

Досліджуючи творчість І. Франка в сфері фінансів та економіки, знаходимо, зокрема, такий епізод.

За звинуваченням в організації таємного товариства, поширені нереалістичних ідей та у зв'язку з Михайлом Драгомановим після судового процесу 21 січня 1878 року І. Франко був засуджений на 6 тижнів ув'язнення, а виїшов на волю лише 15 березня 1878 року.

Очевидно, не без сприяння ректора З. Венцлевського і декана філософського факультету О. Огновського його поновили у Львівському університеті, і він записався на літній семестр 1877-1878 навчального року. А 9 травня 1878 року І. Франко звернувся до Крайового відділу з проханням виплатити йому стипендію з фонду С. Гловінського. 13 червня цього ж року професорська колегія, посилаючись на заключну статтю тимчасового дисциплінарного статуту для університетів від 17 жовтня 1849 року вирішила, що слухачеві по праву належить невивбрана «стипендіальна рата» за літнє півріччя 1876-1877 навчального року. І взагалі, його слід вважати за «незаплямованого». Далі описано, що

«університетська влада не отримала досі жодного службового повідомлення про вину І. Франка, її суть і покарання, яке його спіткало». Таким чином, університетська влада не лише поновила на навчання свого «проскрибованого» студента, а й вирішила ще й виплатити йому стипендію.

Це вже перемога І. Франка не тільки як студента – філософа, але й економіста і, навіть, якщо хочете, сучасного фінансового інспектора чи аудитора.

Контрольні функції у спадщині І. Франка, на мою думку, дуже цінні при вивченні бюджету тогочасної Галичини.

Аналізуючи структуру дохідної частини бюджету Галичини у складі Австро-Угорщини і Чехії, вчений переконливо доводив, що остання набагато розвинутіша не тільки в промисловості, але й у сільському господарстві хоча б тому, що «навіть так вдосконалена машина податкова не може від нас видобути бодай такого процесу податків, який випадає на Чехи».

А якщо більш детально проаналізувати статтю вченого «Що коштують наші школи?», то приверне увагу висновок, що на школи Галичини припадає лише 11,4% податків, тоді як населення і територія краю становить четверту частину Австро-Угорської монархії.

Такий же підхід І. Франка і до фінансово-економічного аналізу витрат бюджету на утримання вищої школи (Львівського і Чернівецького університетів) та гімназій Галичини припадає лише 11,4% податків, тоді як населення і територія краю становить четверту частину Австро-Угорської монархії.

Хіба це не аудиторський підхід до аналізу витратної частини бюджету на освітянську галузь?!

Досить влучним є висновок І. Франка про те, що держава у затратах на народні потреби «єсть для нашого краю мачухою, що старається, де тільки можна, дати нам якнайменше з очевидною і не обрахованою шкодою для нашого культурного розвою».

Контрольно-аналітичний або аудиторський підхід був у вченого економіста-фінансиста І. Франка і при визначенні продуктивних і непродуктивних видатків при постанові аналізу бюджету краю за 1876-1880 роки. Зокрема, різко критикується ним неоправдане збільшення витрат на утримання бюрократичного апарату, виданні у 1880 році 26 405 ринських на витрати з нагоди візиту цісаря до Галичини і «...всі інші видатки, котрі не повертаються на потреби економічні, наукові, санітарні і просвітні».

Усупереч твердженню «офіційної Австро-Угорської держави», що Галичина «все йде до ліпшого» І. Франко вважав, що вона «прямим і скорим кроком йде до банкрутства».

Знаючи свій край у деталях, І. Франко серйозно аналізував і критикував малі бюджетні асигнування на розвиток сільського господарства, аргументуючи такий підхід захистом простих трударів.

Посилаючись на власні публікації про економічне становище селянства Галичини, І. Франко заявив, що «не хоче нікому докоряти у несправедливості чи недобросовісності».

Завершуючи роздуми над працями І. Франка в царині фінансів, контролю та економічної науки, автор не претендує на те, що всі праці Великого Каменяря проаналізовані, особливо у банківництві, податковій і статистичній галузях, фіскальній і кредитній політиці. Чого вартують, наприклад роботи генія на теми товарно-грошових і кредитних відносин, лихварства взагалі і, зокрема, банкового лихварства.

У подальших своїх працях «Поза межами можливого», 1900 р.; «Одвертий лист до галицької української молодіж», 1905 р. – І. Франко вже чітко сформував ідеал національної самостійності.

У листі до Агатангела Кримського від 8 серпня 1898 року Іван Франко констатує: «Майже всі мої писання плывуть з особистих імпульсів, з чуття далеко більше, як з резонів, усі вони, особливо моя белетристика, напоєні, так сказати, кров'ю мого серця, моїми особистими враженнями й інтересами, усі вони... є частки моєї біографії».

У письмовому зверненні до цього ж автора І. Франко згадує: «Ти мріяв, щоб Україна була вільно, щоб вона не знала більше ніякого гніту, нічийого визиску і панування. Це все сталося. Мрії твої збулися, Україна є вільною. Возстани, чесная голово, і подивись!».

Признання геніальної творчості Івана Франка було на досить високому суспільному рівні як при його житті, так і в подальшому.

Варто згадати події щодо урочистого відзначення творчих здобутків І. Франка з нагоди його 25-річної творчості діяльності у 1898 році і 40-річної – у 1913 році.

Зокрема, у промові на 25-літньому ювілеї творчої діяльності Іван Франко говорив: «Головну вагу клав я завсіди на здобування загальнолюдських справ, бо знав, що народ, здобуваючи собі загальнолюдські права, тим самим здобуває собі й національні права. І сам я в усій своїй діяльності бажав бути не поетом, не вченим, не публіцистом, а поперед усього чоловіком».

Іван Франко жадібно прагнув «обняти цілий круг людських інтересів», аби «не лишитися чужим у жаднім такім питанні, що складається на зміст людського життя», а отже, «бути чоловіком» – «не поетом, не вченим, не публіцистом, а поперед усього чоловіком» – і став таки цілим чоловіком, універсалістом формату ренесансних титанів, пророком і проводирем – українським Леонардо та українським Мойсеєм.

Симон Петлюра ще при житті Івана Франка написав у 1913 році працю «І. Франко – поет національної честі», у якій є такі слова: «Поет формував совість» народну, поет «із рабів» творив «народ». У них найбільш влучно схарактеризовано основну історичну заслугу І. Франка як громадянина і суспільного діяча. І далі: «Після Шевченка долю поета-проводиря національного ідеалу українського народу перейняв Іван Франко і це високе покликання гідно і з честю виконав».

Євген Романів,
професор, академік Академії
економічних наук України,
завідувач кафедри обліку і
аудиту факультету управління
фінансами та бізнесу

Удень слов'янської писемності та культури на філологічному факультеті відбулась ювілейна академія, приурочена 140-літтю від дня народження Іларіона Свенціцького – видатного українського філолога, дослідника мистецтва, музеєзнавця, професора і завідувача кафедри слов'янської філології Львівського університету (1944-1950 років).

У кожній із п'яти запропонованих доповідей учасники академії розкрили одну з граней унікальної особистості, за словами Івана Крип'якевича, – «самостійного, оригінального дослідника, великого знавця старої літератури, надзвичайного ерудита, прекрасного організатора музейної справи, людини праведної і твердої у своїх переконаннях».

Професор кафедри української літератури імені акад. М. Возняка Богдана

Криса поділилась особистими спогадами про знайомство з родиною та вихованнями Іларіона Свенціцького. Окрім того, вона узагальнила літературознавчі здобутки вченого, звернула увагу на його дослідження давньоруського письменства, творів сакральної тематики, відзначила особливу цінність його праці про благовіщенську містерію.

Про Іларіона Свенціцького як музеолога, книгознавця та дослідника українського мистецтва розповіла Ярослава Павличко – завідувач Наукової бібліотеки Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. Окрім короткого екскурсу в минуле Національного музею (саме Іларіон Свенціцький на запрошення мирополита Андрея став першим хранителем фондів новоутвореної скарбниці пам'яток України), Ярослава Павличко згадала про нагхненні лекції Віри Свенціцької, доньки

Ювілейна академія до 140-ліття від дня народження Іларіона Свенціцького

професора, а також про знайомство з дружиною Іларіона Семеновича. Доповідач зацентрувала увагу й на особливій ретельності вченого в книгознавчій діяльності – шанобливому ставленні до стародрукованої книги, на вивченні іконописної традиції, зокрема Галичини. Завдяки жертвній праці Іларіона Свенціцького Національний музей у Львові став найбільшою збіркою українських ікон і рукописів.

Славистичний доробок Іларіона Свенціцького розкрила старший викладач кафедри слов'янської філології Ульяна Ванчусович. За її словами, розвиток слов'янознавства в Україні мовознавець сприймав як шлях до формування національної свідомості. Доповідач охарактеризувала участь вченого в багатьох славистичних конгресах і конференціях, відзначила підручники та словники, які уклав дослідник, і наголосила, що саме Іларіона Свенціцького вважають засновником білорусистики в Україні. Понад 50 опублікованих рецензій відомого українського слависта й досі не втратили наукової вартості та новизни.

Про досягнення Іларіона Свенціцького в царині українського мовознавства йшлося у виступі доцента кафедри української мови Ульяни Добосевич. «Для вченого мова – це вияв самобутності народу, історичної пам'яті, інтелектуального зростання. Цивілізаційний поступ людства пов'язаний з ціннісним сприйняттям цього дару. Саме таке глибоке розуміння української мови відобразилося у дослідженнях Іларіона Свенціцького з діалектології (наприклад, вивчав особливості бойківської говірки), з історії української мови. Він брав участь у правописній нараді, що відбулася у Харкові 1927 року, був завідувачем Львівського відділу мовознавства Інституту суспільних наук Академії наук України», – зазначила Ульяна Добосевич.

Досвідом багатолітньої праці над формуванням бібліографічного покажчика творів Іларіона Свенціцького поділилася бібліограф Наукової бібліотеки ЛНУ ім. Івана Франка, укладач збірника Людмила Панів. Дослідниця показала присутнім бібліографічні видання, що

передували книзі 2008 року, розповіла про власну співпрацю з доньками Іларіона Свенціцького, його аспірантами, згадала про колеґ, які спричинилися до появи видання його бібліографії.

Учений із ренесансним сприйняттям дійсності, Людина, яка, незважаючи на всі життєві перешкоди та випробування жила заради національної ідеї і втілювала її у власній багатогранній праці, Учитель, завдяки якому вивчення словесності у Львівському університеті набуло цілісності, ґрунтовності й перспективності залишиться в пам'яті багатьох поколінь свідомих українців.

«Присвоєння імені професора Іларіона Свенціцького кафедрі слов'янської філології допомагатиме студентам і викладачам гідно продовжувати починання українського слависта», – переконалий декан філологічного факультету Святослав Пилипчук.

Ірина Кметь,
заступник декана філологічного
факультету

Факсимільне видання рукописної пам'ятки Закарпаття – Королевського Євангелія 1401 р.

ВІсторичному музейному комплексі Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького 14 квітня 2016 р. відбулася друга презентація факсимільного видання визначної рукописної пам'ятки Закарпаття – Королевського Євангелія 1401 р.

Відкрив презентацію директор НМЛ Ігор Кожан. Старший науковий співробітник НМЛ, фахівець у сфері рукописів і стародруків Світлана Зінченко розповіла про те, як втілювався у життя проект «Рукописна спадщина Закарпаття. Факсимільне видання Королевського Євангелія 1401 р.» про етапи роботи над ним та про наукову цінність пам'ятки української писемної культури.

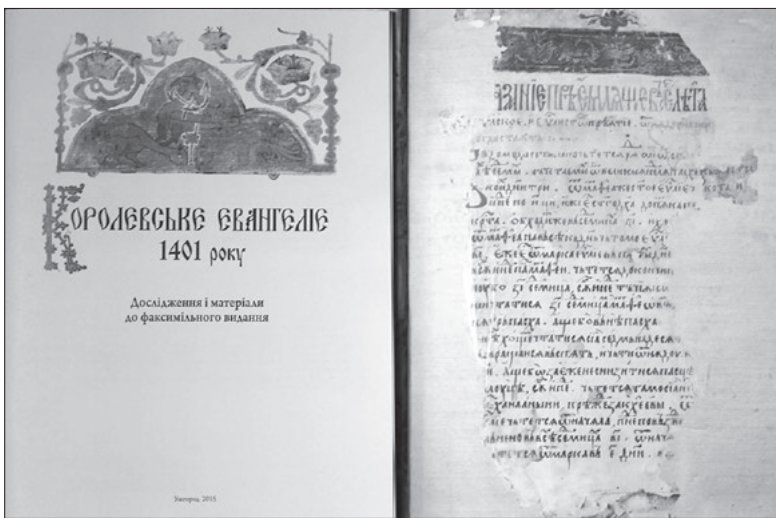
Над науковою частиною факсиміле (Королевське Євангеліє 1401 року. Дослідження і матеріали до факсимільного видання / Упоряд. О. І. Сопко (Долгош). Ужгород: МПІП «Іражда», 2015. – 40 с.) працювали: упорядники та головний координатор дослідницької роботи кандидат мистецтвознавства, доцент Одарка Сопко (Долгош) і мистецтвознавець, старший викладач кафедри книжкової графіки та дизайну друкованої продукції Української академії друкарства Юлія Стемпицька. Також у проєкті дослідження рукопису взяли участь доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України Василь Німчук, кандидат філологічних наук, доцент Ужгородського національного університету Василь Шаркань, кандидат історичних наук, званням ділом Закарпатського краєзнавчого музею Йосип Кобаль, доктор філологічних наук, професор Павло Чучка.

Публікація рукописної пам'ятки Закарпаття – Королевського Євангелія 1401 р. приурочена до 615-ої річниці кодексу. Оскільки рукопис Євангелія за-

ймає особливе місце у писемній культурі західноукраїнських земель і Закарпаття зокрема, то видавці застерегли некомерційну складову проєкту. Факсиміле передбачено не для продажу, а для поповнення книгозбірень наукових і навчальних закладів, музеїв. Це важливо з огляду на вкрай незадовільний стан збереження паперового видання Євангелія, що створює перешкоди дослідникам рукописної книжкової спадщини у вивченні кодексу. З іншого боку, відтепер можна говорити про наявність доброї страхової копії, яка дозволить не тільки забезпечити оригінал від пошкоджень, але й привернути увагу ширших кіл громадськості, аби започаткувати масштабний проєкт реставрації і консервації пам'ятки.

Факсиміле рукопису до дрібниць відтворює фізичні характеристики паперового блоку книги, зовнішні прикмети письма та декоративного оформлення. Факсимільна копія Євангеліє налічує 176 аркушів тексту, до яких додано 1 аркуш (2 ст.) із транслітерованим текстом колофону Станіслава Граматика 1401 р. і вкладної дарчої грамоти Стефана Вінца, котрі відтворені за методикою метаграфії. Королевське Євангеліє належить до нечисленного комплексу рукописних пам'яток української конфесійної писемної культури злам XIV-XV ст., поряд із Київським Псалтирем 1397 р., Лівшицею 1387 р., Луцьким Євангелієм XIV ст., «Галицьким» Євангелієм 1411 р. та низкою інших.

Минуло 50 років від моменту, коли ігумен Мукачівського монастиря Василь (Пронінін) виявив рукопис. У 2011 р. у м. Виноградів відбулася науково-практична конференція, присвячена визначній пам'ятці рукописної і мистецької культури – «Королевське Євангеліє – пам'ятка

духовної культури Закарпаття», під час якої прийняли рішення відтворити рукопис друком у вигляді факсиміле. Одарка Сопко докладно описала всі три етапи підготовки до видання манускрипту: опрацювання оригіналу та виготовлення макету, завершення макетування робіт, корекція перспективи, реконструкція оправи готичного й візантійського типів із друком репринту і безпосередньо видрук (виготовлення накладу) факсиміле. За задумом упорядника, повноцінна наукова частина факсиміле була б неповною без згадуваної вище праці архимандрита Василя (Проніна) (1911–1997), що ввійшла до публікації без змін і мовою оригіналу (текст російською).

Саме архимандрит Василь у лютому 1951 р. на полиці серед книг латинською і румунською мовами виявив рукопис без інвентарних номерів, котрий сильно постраждав від вологи (близько 3/4 площі аркуша були вражені).

Архимандрит Василь уперше здійснив детальний опис оправи рукописного Євангелія, паперу, зошитів блоку, оздоб тексту та специфіки його графіки. Він припускав,

що замовником переписаного рукопису міг бути Стефан Вінц, вкладна грамота якого виявлена в кінці тексту Євангелія.

На сьогодні історіографія створення пам'ятки у с. Королево (Виноградівський р-н, Закарпатської обл.) ні в кого не викликає сумніву. Історик Йосип Кобаль написав розвідку про історичну Уточанщину, до якої належало протягом XIII–XX ст. Королево. Він, зокрема, розглянув проблему назви «Королевське Євангеліє», вказавши, що історично це селище носило іншу назву – Кірайгазо, що в перекладі з угорської означає «дім/оселя короля». Дослідник аргументовано довів, що фрагмент із колофону Станіслава Граматика «Се тетраєвангеліє ісписаєсь вьнелабском граді у михалевіи избі, крахазской...» слід розуміти як пряму вказівку про його переписування «в Нелабском граді», тобто Ньолаському замку (теперішня назва Королевський).

Докладний аналіз письма почерку останнього аркуша разом із відомими фактами про Вінців, дозволить точніше говорити про перші півтора століття побутування пам'ятки. Сумніви щодо

правильності атрибуції вкладного запису С. Вінца, висловив у своєму тексті Василь Німчук, адже між згадкою про Стефана Вінца у грамоті 1505 р. і початком XV ст., яким датують вкладений запис більше ста років різниці. Також В. Німчук здійснив докладний мовознавчий аналіз Євангелія, що дало йому підстави стверджувати про волинське або галицьке походження прототипа Королевського Євангелія.

Павло Чучка в контексті Королевського Євангелія проаналізував найдавніші пам'ятки кириличної писемності на Закарпатті, зокрема, якнайдосягливіше колофон Станіслава Граматика та вкладну грамоту Стефана Вінца. На противагу висновкам Й. Кобалю він, проаналізувавши графіку й орфографію двох важливих частин рукопису, дійшов висновку про українське коріння згадуваного Стефана Вінца та датування дарчої грамоти роком створення рукопису – 1401 р.

Стаття Одарки Сопко (Долгош) про особливості художніх прикрас тексту Королевського Євангелія засвідчує оригінальність рукопису та культурно-мистецького середовища, в якому воно було створене. Авторка обстоює думку, що художник-ілюмінатор і писар-каліграф Станіслав Граматик – це одна і та ж особа. Однак ця теза також потребує глибшого дослідження.

Завершує наукову частину матеріал Юлії Стемпицької про реконструкцію оправи Королевського Євангелія. Реконструкція передбачала первинне обстеження й докладний опис наявної оправи з пізнішим вивченням історичного типу оправ, поширених у пізньому середньовіччі та в ранньомодерну епоху.

Незаперечним є той факт, що українська наука збагатилася публікацією факсиміле вельми цінної рукописної пам'ятки. Його цінність у тому, що воно репрезентує поширення писемної культури на Закарпатті, де існувало кілька рукописних традицій: українська, волоська, південнослов'янська й угорська. Вивчення й докладне з'ясування графіки, орфографії, антропонімії та іншого синхронного чи навіть дещо пізнішого за хронологією джерельного матеріалу дозволить більш впевнено говорити про середовище та походження переписувача, його каліграфічні вподобання, автора заставок та особу замовника переписаного рукопису.

Микола Ільків-Свидницький,
завідувач відділу рукописних,
стародрукованих
та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка
Наукової бібліотеки

Дмитро Наливайко – лицар української компаративістики

«В твоїх руках все на світі.
Твоя свята воля!
Нехай буде так як буде, —
Така моя доля!»

(Т. Шевченко)

Говорити про академіка Дмитра Наливайка, який не так давно вступив у свій 87-й рік, — це говорити про віхові явища в українському літературознавстві і в українській культурі загалом. Перші ґрунтовні публікації про бароко, зокрема про українське, художньо-літературний напрям, проскрибований колишньою партійною цензурою; монографії «Спільність і своєрідність», «Козацька християнська республіка» (із підназвою «Запорозька січ у західноєвропейських літературних напрямках») та «Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI-XVIII ст.» — лише частина наукового доробку, яка розкриває одну із граней досліджень Дмитра Наливайка. Великий науковий здобуток відомого літературознавця пов'язаний із компаративістичними дослідженнями, тією літературознавчою наукою, якій учений дав нове дихання не тільки своїми науковими дослідженнями, але й значною організаційною роботою, спрямованою на координацію діяльності українських компаративістичних осередків. З іменем Дмитра Наливайка пов'язане і створення 2002 р. відділу літературної компаративістики в Ін-

ституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, внесення порівняльного літературознавства до переліку спеціальностей, з яких науковці вже з 1994 р. захищають дисертації. Учений був ініціатором видання «Літературна компаративістика», що друкувало на своїх сторінках також і матеріали наукових конференцій із проблем компаративістики, які відбувалися при відділі порівняльного літературознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Життєвий і науковий шлях видатного літературознавця академіка Дмитра Наливайка склав зміст документального фільму-сповіді, який запропонував колективові Львівського національного університету імені Івана Франка доктор філологічних наук Ігор Козлик, завідувач кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Фільм про Дмитра Наливайка, автора численних досліджень про найзначніші явища світової літератури, не є першою творчою спробою І. Козлика. За три-чотири попередні роки великий ентузіаст цієї справи створив цікаві фільми про колишніх завідувачів кафедри світової літератури Прикарпатського вишу докторів філології Марка Теплинського і Володимира Матвіїшина, доктора технічних наук Петра Мельника, показавши їх науковцям не лише

Франківщини, але й Львівського національного університету імені Івана Франка й інших вишів.

Фільм про академіка Дмитра Наливайка — це розповідь про нелегкий і тернистий шлях ученого-літературознавця, якому довелося долати численні перепони і труднощі, що їх творила для неординарних творчих особистостей колишня ідеологічна система. Пригадується, як на початку 70-х рр. минулого століття на кафедру зарубіжних літератур (тепер — кафедра світової літератури) надійшла на рецензування докторська дисертація Дмитра Наливайка про українсько-західноєвропейські культурні зв'язки в XI-XVIII ст. Для автора дисертації це була справжня віддушину після опрацювання наукової проблеми, що стала для нього кандидатською дисертацією, «Французька революція 1789-1794 рр. у творчості Анатолія Франса», яку він захистив 1960 року. До Анатолія Франса, як зізнався Д. Наливайко, він у своїй науковій діяльності більше не повертався.

Автор цієї статті, який тоді працював старшим лаборантом кафедри, мав нагоду читати надіслану роботу. Завідувач кафедри професор Олексій Чичерін постійно залучав до читання дисертацій і лаборантів кафедри; для них це була добра школа, де вони пізнавали секрети і закони творення літературознавчих досліджень. Дисертацію Дмитра Наливайка «зарізали» 1973 року; ошатним виданням вона з'явилася лише через двадцять років в «Основах». А за той час науковець зайнявся глибоким вивченням видатних персоналій світової літератури. Вийшло друком, зокрема, його дослідження про життя і творчість Віктора Гюґо та Оноре де Бальзака. Багато сил він віддавав опрацюванню наукової проблеми про творчість Тараса Шевченка в оцінці французької критики, був постійним учасником наукових Шевченківських конференцій. Обравши новою науковою проблемою теоретичну історію реалізму в європейських літературах, захистив докторську дисертацію 1987 року в

Московському державному університеті. Там легше було оминати різні штучні перепони, з якими стикалися окремі дисертанти в київських наукових установах, що перебували під «недремним оком» «маланчукістів».

Пригадується тут розповідь львівського доктора-германіста Богдана Задорожного про захист докторської дисертації, яку всупереч офіційним інструкціям він написав українською мовою: не знайшовши підтримки в Києві, наштотуючись на постійні відмови, звернувся до московських спеціалістів-германістів, які прочитали роботу, написану українською, її прорецензували і допустили до захисту.

Студенти та викладачі Львівського національного університету імені Івана Франка, які 26 квітня зібралися на перегляд фільму про академіка Дмитра Наливайка, долучилися до великих університетських аудиторій, які знайомилися з життєвим шляхом видатного ученого, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Національного університету «Києво-Могилянська академія», де Дм. Наливайко певний час завідував кафедрою компаративістики, читав курс світової літератури, а далі й Ніжинського педагогічного університету, в якому учений розпочинав свій педагогічний і науковий шлях.

Фільм-сповідь про лицаря літературознавчої науки помандрував на Чернігівщину, у рідне село Д. Наливайка, тепер смт. Понорниці, а потім до Луцька, де очолює кафедру теорії літератури та зарубіжної літератури доктор Марія Моклиця, колишня аспірантка Д. Наливайка.

Понад двогодинна зустріч із академіком Дмитром Наливайком, доповнювалася вдалим використанням музичних творів, які відтворювали життєві перипетії науковця — симфоній Л. ван Бетховена і Фр. Шуберта, фортепіанного концерту Фр. Шопена, фуги Й.-С. Баха, сьомої симфонії С. Прокоф'єва і «Мелодія» А. Рубінштейна. Загриміли «Розпрягайте, хлопці, коні...», повертаючи науковця у спогади про

його прадідівське козацьке коріння, тужливо зазвучала пісня «Де ти бродеш, моя доле?», по-філософськи узагальнюючи довгий шлях per aspera ad astra видатного науковця, відданого своєму юнацькому покликанню.

Дмитро Наливайко і у своєму поважному віці активний науковець: нещодавно з'явився останній, VI том, Шевченківської енциклопедії, у якій він друкує студію «Французька ліфтература і Шевченко», значно поглибивши свої попередні дослідження на цю тему, доповнивши їх типологічними співвідношеннями творчості Т. Шевченка із французькою літературою та окремими її представниками, зближеннями й аналогіями на різних рівнях, а також наявними розбіжностями. Учений керує дисертаціями і виступає офіційним опонентом (феномен мистецтва в романному шедевр Марселя Пруста, міфологічний оніризм у творчості Жерара де Нервала, дискурс театру у французькій драматургії XVII ст. та ін.)

Оглядаючись на свій понад півстолітній шлях людини, науковця-літературознавця, академік Дмитро Наливайко може промовити словами Кобзаря: «От де моє добро, гроші, От де моя слава...», і ще «Ми не лукавили з тобою, Ми просто йшли; у нас нема Зерна неправди за собою. Ходімо ж, доленько моя!»

Post scriptum: 16 вересня 1992 року автор цієї статті захистив у Львівському державному університеті імені Івана Франка кандидатську дисертацію «Творчість Емілія Верґарна в українській критиці і перекладах (історико-літературознавчий аналіз)». Першим офіційним опонентом був доктор філологічних наук Д. Наливайко, професор Київського університету, сповнивши свою давню обіцянку опонувати на моєму захисті, якщо буде завершена дисертація.

Ярема Кравець,
доцент кафедри світової
літератури

Документальний фільм «Українська революція»

У Центрі культури та дозволив 24 травня 2016 року студенти мали можливість переглянути двосерійний документальний фільм — екранізацію спогадів генерал-хорунжого Армії УНР Всеволода Петріва про події 1917-1918 років в Україні. Автор сценарію, продюсер і режисер стрічки — Іван Канівець. Захід відбувся з ініціативи ГО «Європейська Галичина» і «Спілки учасників бойових дій «Асоціація комбатантів».

Перегляду стрічки передували знайомство та розмова з виконавчим продюсером і військовим консультантом фільму Тимуром Баротовим, якого представив проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Ярослав Гарасим.

Капітан II рангу запасу ВМС ЗС України Тимур Баротов був одним зі засновників Майдану в Севастополі, а згодом, перевізши сім'ю до Львова, пішов добровольцем в афганську сотню батальйону «Айдар». У грудні 2015 року «За особисту мужність і самовідданість, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, високий професіоналізм, вірність військовій присязі» Указом Президента України Тимура Баротова нагородили орденом Богдана Хмельницького III ступеня, а в березні цього року — орденом «Народний Герой України».

Активний громадський діяч Тимур Баротов після демобілізації допомагає воїнам АТО, пораненим і родинам полеглих.

Виступаючи перед студентами, гість наголосив, що ми живемо в складний час, коли в країні іде війна і щодня гинуть або втрачають здоров'я українські військові. «Кров, що летить там, летить і за вас, і за вашу можливість здобути освіту, — підкреслив Тимур Баротов. — Бог, Україна, народ, родина — це той сенс, за який варто воювати і віддавати життя», — переконаний Тимур Баротов.

Гість розповів і про події в Севастополі 2014 року, розмірковував про передумови та причини втрати півострова. Радянських і

російських військових пенсіонерів, військово-службовців Чорноморського флоту РФ він вважає ворогами України, які чекали слушної нагоди, щоб підняти російський триколон, що, зрештою, їм і вдалось зробити. А тих українських військових, які піддалися російській агітації та пропаганді й залишилися у Криму, військовослужбовець характеризує як зрадників: «Це — зрадники! Вони присягали народу України і зрадили його!»

Тимур Баротов закликав студентів вивчати історію рідної держави, бо її незнання призводить до драматичних помилок, за які народ платить високу ціну. Як військовий консультант згаданого документального фільму, Тимур Баротов розповів про зйомки стрічки і труднощі, що їх супроводжували, а також провів паралелі між подіями, віддаленими в часовій дистанції на 100 років.

У першій частині фільму розкривається історія формування полку Костя Гордієнка у складі 7-ї Туркестанської дивізії 3-го Сибірського армійського корпусу російської армії на тлі революційних подій 1917-1918 років та повернення українських вояків у складі полку до України.

У другій частині відтворено запеклі бої в Києві з московсько-більшовицькими військами Муравйова. Глядачі побачили у стрічці Тимура Баротова в ролі поручника Андрієнка.

Тимур Баротов також розповів історію прапора полку Костя Гордієнка (синьо-жовтий стяг зі зображенням Тараса Шевченка) і про те, як окраса української світлиці стала бойовим знаменом.

Прапор, який виготовили спеціально для зйомок стрічки з реквізиту, також став бойовим стягом, оскільки спершу був на Майдані на Козацькій барикаді, а потім на війні на сході України в батальйоні «Донбас».

Анастасія Коник
Фото Олега Вівчарика

Дослідниця згармонійованих екстрем

(ювілейна сільветка на пошану Лариси Бондар)

Якось, мабуть, ще за моїх студентських літ із уст в уста мандрувала думка, що за сучасної високої цивілізації, у комп'ютерну епоху суспільство не зуміє оминати увагою жодної обдарованої людини. Тоді мені ота думка не зовсім імпонувала, тож без жодних зволікань і застережливих розмірковувань навідріз відмовлявся погоджуватися із таким твердженням, обстоюючи інше: мовляв, як і раніше, усе-таки траплятимуться люди, які за життя можуть бути великими майстрами своєї справи, а до скону залишатимуться в тіні, про них може ніхто не довідатися ні за життя, ні по смерті. Я запевняв себе подумки, що часто від непомірної скромності, невпевненості у своїй обдарованості талановита особистість може поступово уневажнити свій дар, затративши творчі спроможності на стократзаклопотане повсякдення, або, як би висловився Іван Франко, на «жолудкове» заробітчанство, на вічну заклопотаність потребами моменту, так і не продемонструвавши сучасникам справжніх верховин професійної майстерності. І звідтоді я став заповзятливим поціновувачем усього своєрідного, незвичного, неповторного, непересічного, неординарного, безсумнівно, позначеного іскрою Божого.

Одночасно всяк раз я запитував себе, чому в літературі, живописі, музиці, архітектурі й інших галузях творчої діяльності працює чимало сучасників, а взірцевими, невмирущими стають витвори лише незначної кількості найбільш неповторних індивідуальностей. Дивовижно, але з кожним роком життя щораз глибше усвідомлюю, що неординарні люди – це не обов'язково самородки-унікуми, яких відпочатково було надаровано неабияким талантом, а дуже часто особистості з незламною волею, із непохитною вірою у свої можливості, люди дивовижної витривалості, фанатичної наполегливості та сили духу.

В академічному середовищі Львівського університету можна зустріти людей, які впродовж багатьох літ виконують значну, неоціненну – часто повсякденно-рутинну – роботу з фахового виховання молоді, здебільшого не чекаючи на подячні слова від студентів і колег та не претендуючи на якийсь особливий пошанівок. До когорти таких скрупульозних, відповідальних викладачів із бджолиною залюбленістю у дисципліну, яку викладає (українська література XIX – початку XX ст.), належить доцент кафедри української літератури імені академіка Михайла Возняка Лариса Бондар, яку, мабуть, хтось із колег обдарував милозвучним, інтимізовано-зичливим іменням вихованої на засадах високої української традиційної духовності, негнучкої характером, поважної дівчини із народної балади – Бондарівна. Як не дивно, але в іпостасі «Бондарівни української філології» чи не з легкої руки світлої пам'яті професора Івана Денисюка вона увійшла у свідомість численного кола друзів, колег і навіть широкоого, допитливого студентства.

Цьогоріч Лариса Петрівна святкує ювілей, але, поглянувши на неї, хоч-не-хоч, та подивуєшся з її молодцюватой жвавості, непогамовного інтелектуального горіння, глибокодумності суджень із розмаїтої літературознавчої проблематики, життєлюбності, оптимістичного погляду на майбутнє українського народу, держави, української мови, культури, науки. Несупокійна евристична вдача й органічний науково-філологічний інтелектуалізм створюють довкола неї своєрідну ауру безсумнівної авторитетності в українській літературознавчій науці. Якщо б запитати її напрямки про неї саму, то можна було би почути відповідь у стилі Б. Шоу: «Як і

всі люди на світі, я одночасно виконую багато ролей, і всі вони для мене характерні...»¹

Майбутня дослідниця Т. Шевченка та І. Франка народилася на Полтавщині, у містечку Лубни, майже за два місяці до нападу німецьких військ на Радянський Союз. Звичайно, як і весь український народ, її родина тривожно пережила роки найкривавішої в історії людства Другої світової війни. Як відомо, відразу по завершенні смертоносного світового побойовища, родина Бондарів перебралася на постійне проживання до Львова. Тут, у Львові, Лариса Перівна закінчила середню школу, а 1963 р. – філологічний факультет Львівського університету. Після завершення університету впродовж дев'яти років – у 1963-1972 рр. – вона учителювала. Надалі свою долю Лариса Бондар пов'язала з науково-дослідницькою діяльністю, успішно захистивши 1975 р. кандидатську дисертацію на тему «Українсько-білоруські поетичні взаємини на сучасному етапі (1965-1975)».

Таким чином, її життя від початку 1970-х років усунуло сповнене науково-пошуковою та викладацькою діяльністю: у 1972-1975 та 1984-1989 вона – науковий співробітник Інституту суспільних наук; у 1976-1978 – старший викладач теорії та практики редагування, а 1979-1984 рр. – старший викладач кафедри книгознавства та організації книжкової торгівлі Українського поліграфічного інституту імені Івана Федорова. Наприкінці 1980-х років Лариса Петрівна переходить на працю до Львівського університету, і два роки – 1989-1991 – працює завідувачем лабораторії франкознавчих досліджень. Із 1991 р. – доцент кафедри української літератури філологічного факультету, а в 1991-1994 рр. одночасно була й завідувачем відділу франкознавства Інституту літератури НАН України у Львові. Надалі майже впродовж десятиліття – 1996-2005 рр. – дослідниця була директором Інституту франкознавства Львівського університету. За вагомих літературознавчих доробок її було обрано дійсним членом Наукового товариства імені Тараса Шевченка.

Як зазвичай трапляється, за анкетним описом кар'єрного становлення можна погубити головне, найпосутніше – невідгасне палахкотіння енергетично багатой творчої людської особистості, «жар її думок». Лариса Бондар відпочатково має чітко простежувану нішу наукових зацікавлень і пошуків. У полі її зору головню український літературний процес XIX та помежів'я XIX – XX ст., часто в аспекті біографічно-евристичного висвітлення творчих доль або естетико-мікропоетикальних досліджень текстів; незменш – іще із-замолоду – її цікавлять культурні та літературні зв'язки білоруського та українського народів другої половини XX ст. (білорусистика, однак, не належить до «тріхів молодості», адже, окрім успішного захисту кандидатської дисертації, у своїх працях і наукових дискусіях вона до сьогодні зазвичай апелює до цього багатющого літературно-культурологічного контексту).

І все-таки щонайменше останні понад чверть століття думки Лариси Петрівни чимраз рясніше проростають на полі франкознавчих досліджень. Результатом її франкознавчих пошуків стали численні знакові виступи та публікації. Чи не найбільш резонансними були брошура «Три любовні історії Івана Франка» (Дрогобич, 2007) та підсумковий збірник монографічного формату «Під знаком хреста: франкознавчі студії» (Львів, 2008). У книзі вибраних франкознавчих досліджень Лариса Бондар зарепрезентована як франкознавець із широким спектром зацікавлень та амплуа.

¹ Шоу Б. Кто я такой? / Б. Шоу // Шоу Б. Автобиографические заметки. Статьи. Письма: Сборник / пер. с англ. – Москва: Радуга, 1989. – С. 5.

У численних публікаціях вона розмірковує над біблійними сюжетами та мотивами у творчій спадщині Івана Франка («Образ Ісуса Христа в художній інтерпретації Івана Франка», «Діва Марія як художній образ», «Іван Франко і святий апостол», «Під знаком хреста: євангельські мотиви в творчості Івана Франка», «Світглядна й естетична функція міфу в творчості Івана Франка» тощо); багато статей розбудовані на інтерпретаційно-мікропоетикальній та евристично-популяризаційній проблематиці Франкової поезії й белетристики («Коли екстремі ся стрічають... (студія над Франковою новелою «Хома з серцем і Хома без серця）」, «Наймит». Незакінчена поема І. Франка», «Два драматичні уривки І. Франка», «Збірка «Із днів журби»: пейзаж душі», «Дві Франкові терцини: образ душі» тощо). Доволі своєрідними є й контактологічно-біографічні пошуки Лариси Бондар, зокрема, в аспекті розкодування шифрів інтимних стосунків («любовних історій») генія («Друга наречена», «Французька помана», «Перша і остання любов») або на зразок «штриха до взаємин Івана Франка та Лесі Українки» – статті «Відлуння». Перечитуючи франкознавчий доробок Лариси Бондар, кожен – і знайний учений, і неофіт-літературознавець – віднайде для себе чимало нового, цікавого, а почасти перевідкриє для себе Івана Франка як не просто неординарну, а справді геніальну постать української та світової культури.

У книзі «Під знаком хреста» дослідниця представлена і в якості наукового рецензента й оглядача літературознавчих новинок («Молюде франкознавство»: дві нові монографії – про книги Алли Швець «Злочин і катарсис. Кримінальний сюжет і проблеми художнього психологізму в прозі Івана Франка» (Львів, 2003) та Анни Білої «Образ автора в ліриці Івана Франка» (Донецьк, 2002); «Монументальне дослідження Франкової лірики» – про книгу Валерія Корнійчука «Ліричний універсум Івана Франка: горизонти поезики» (Львів, 2004), «Іще один здобуток франкознавчої науки»), автора узагальнювально-підсумкових і вступних статей («Фундаментальне франкознавство на порозі XXI ст.: основні завдання та проблеми», «Сучасне франкознавство: проблеми, перспективи», «Передмова до книжки В. Микитюка «Іван Франко та Омелян Огоновський: мовчання і діалог»), а також портретного мемуариста із неповторною характерологічною манерою («Завжди учень, завжди учитель» (Професор І. О. Денисюк)), «Semper tūro» у Франковій академії (Доцент А. І. Скоць»)).

Для кожної праці Лариси Бондар прикметні багата інформативність, скрупульозно дібраний, відфільтрований фактаж і розважлива, глибоко продумана (причому духовно пережита й душевно прочута) обґрунтованість міркувань. Цікаво, що в її дописах можна шукати пасажі, в яких відлунюють несвідомі самозізнання-автохарактеристики, як, ска-

жімо, у статті «Відлуння» про Лесю Українку: «...Багато чого вона не сприймала, у неї був своєрідний смак, вона погоджувалася з тими, хто вважав її ліричною натурою...»; «Вона належала до тієї рідкісної, майже вимерлої тепер породи людей, які люблять писати листи і притому довгі...» та ін. Отже, Лариса Петрівна завше інтерпретує духовні феномени із подиву гідною науково-ошляхетненою толерантністю, здебільшого вивіряючи їх чималим власним життєвим і читацьким досвідом.

У шляхетній поставі Лариси Петрівни як педагога підкуповує і скрупульозне, відповідальне виховання нової наукової зміни. Як слушно відзначає її учень, професор Роман Голод, дослідниця, либонь, не впускала у свою душу думки про можливість ухилитися від «хреста відповідальності, від хреста любові й обов'язку» стосовно молоді. «Вона тихо несе свій хрест, – резюмує учений у післямові до книги вибраних праць, – долає стацію за стацією хресної дороги вслід за своїми вчителями, ведучи за собою і, щонайважливіше, за Франком своїх учнів. У духовній аскезі вона залишається байдужою до кількісних показників власного франкознавчого доробку, часто-густо віддаючи перевагу нематеріалізованим на папері (але від цього не менш важливим для загального розвитку науки) формам так званого «усного літературознавства»; її не цікавлять «дуги» відкриття і гучні сенсації; вона не «полює» за преміями та державними нагородами, не переймається власними кар'єрними успіхами. Як і *semper magister* усіх вчителів – Іван Франко – Лариса Бондар цілковито віддається улюбленій справі, демонструючи своїм учням приклад... «добірної людини»...² У її науковій школі відгодували майстерність уже знані у сучасному українському літературознавстві особистості – Микола Легкий, Роман Голод, Роман Крохмальний, Наталія Демчук, Лариса Куца, які упевнено, але під пильним, безумовно, зичливим і водночас вимогливим оком Лариси Петрівни, творять свою власну наукову ходу.

Насамкінець додам, що хоч час проковзує повз нас, підступно викрадаючи наші земні дні, у глибині душі щиро тишиш себе думкою, що допоки живуть люди із власним неповторним поглядом на світ, якимось затишнішим і тобі в ньому. Бо маєш щастя чи не щодень зустрічати особистостей із невтоленною спрагою пізнання, невинного інтелектуального вдосконалення та творчого пошуку. Такою завжди була і є у науково-педагогічній діяльності та життєтворенні щира, лункоголова полтавка Лариса Бондар, якій поталанило досягнути дивовижну таємницю – зводити воедино та згармоніювати, узлагоджувати екстремі людського буття та творчості.

Юрій Горблянський
Фото Олега Вівчарика

² Голод Р. Тихо нести свій хрест // Бондар Л. П. Під знаком хреста: франкознавчі студії. – Львів, 2008. – С. 224.

Життя, віддане театру...

У кожного народу є такі постаті, які творять його культурну історію, – певна еліта нації. Однією із таких постатей є народний артист України, актор Львівського національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької Петро Михайлович Бенюк, який цього року святкує свій сімдесятилітній ювілей.

У перший тиждень травня атмосфера у глядацькій залі театру була по-особливому тепла. І це не дивно, адже тут відбувся бенедіс улюбленця публіки, провідного актора театру, маестро сцени Петра Михайловича Бенюка. Його знають і люблять шанувальники Мельпомени. А люблять, бо є за що, оскільки вже понад сорок років на сцені театру Петро Михайлович тішить своїм талантом глядача.

Уродженець села Битків Надвірнянського району Івано-Франківської області, закінчивши Київський державний інститут театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого, потрапив до театру ім. М. Заньковецької, який став для нього рідним на все життя. Його творчої наснаги вистачило б на плеяду акторів, але він ніколи не зупиняється на досягнутому, удосконалюючи свою майстерність у кожному образі.

Незвично приємним виявився бенедіс актора, адже тривав аж чотири дні, протягом яких його можна було побачити в різних амплуа: Калитка у виставі І. Карпенка-Карого «Сто тисяч», Леонтій Заєць у «Блазнях мимоволі» і Дмитро в «Останньому гречкосії» О. Огородника, Барон у «Шаріці» Я. Барнича. І всюди він зумів магічною силою власної акторської гри зачарувати публіку, змусити глядача перебувати з ним на одній емоційній хвилі протягом вистави: або співпереживати і навіть плакати, або ж від душі сміятися. Власне, в цьому й полягає талант справжнього актора.

Для нього немає «рядових» вистав і ролей, кожного разу він вносить у роль щось нове, особливе. І саме тому часто буває так, що ролі, які не є головними у виставі, дуже часто у виконанні Петра Михайловича стають саме такими. Наприклад, було так із злюбленими ролями актора: Онисима у виставі Я. Стельмаха «Коханий нелюб», а також друга, помічника народного депутата в «У.Б.Н.», в яких він зумів високомайстерно передати двох зовсім протилежних по характеру персонажів і саме завдяки цьому вистави отримали великий успіх і багато років з аншлагами проходили в театрі. Проте не обійшлося й без «ложки дьотту», адже зараз вони зникли з афіш: «У.Б.Н.» показують дуже рідко ввівши на роль іншого актора, а «Коханого нелюба» взагалі вже декілька років немає в репертуарі театру. Мабуть, це відбувається тому, що «Бенюк, по суті, революціонер, який не боїться казати правду у вічі, не боїться боротися

за справедливість, не боїться жити морально» – як писала колись в одній зі статей Наталя Борська. Прикро й те, що й не виділили час на привітання актора на сцені театру, вручення йому грамот і нагород (як переважно буває під час заходів подібних форматів).

Але беззаперечним доказом високого таланту актора є вдячний глядач. Саме він постає головним критиком актора, і тим, без кого театр не може існувати. А вистави за участю Петра Михайловича збирають аншлаги – ось що є справжнім успіхом його творчої діяльності. І на вистави бенедісу глядачі теж прийшли подякувати йому за багаторічну невтомну, а головне – плідну працю. Приїхав привітати ювіляра і його брат – народний артист України, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, актор Київського національного академічного драматичного театру ім. І. Франка Богдан Бенюк.

Ювіляр тишив присутніх своєю талановитою грою, а глядачі вітали його квітами, подарунками і бурхливими хвилями овацій. Мабуть, саме в цьому й полягає справжнє визнання актора і найвища самоціль його творчого буття.

Олексій Мировський,
студент факультету культури і мистецтв

На фото: народний артист України
Петро Бенюк в ролі Калитки у виставі
І. Карпенка-Карого «Сто тисяч»

«Містична школа «Буквордс»

Упродовж 12–15 травня 2016 р. наше місто перетворилося на фантастичний простір для дітей, які люблять книжку: «Форум видавців» у Львові організував Фестиваль дитячого читання «Книгоманія». У заході також взяла участь Наукова бібліотека Університету.

Уже другий рік поспіль головний читальний зал університетської книгозбірні зусиллями бібліотекарів і волонтерів перетворюється на містичну школу «Буквордс», до якої приймають юних книгомагів – переможців Всеукраїнського конкурсу дитячого читання «Найкращий читач України – 2016».

У четвер, 12 травня 2016 р., діти знову поринули в добре знайому їм із книжок про юного чарівника Гаррі Поттера атмосферу, повну найдивовижніших несподіванок, химерних небезпек, та найголовніше – щирої дружби та підтримки. Зустрічав гостей зlostивий і буркотливий шкільний сторож Філч (заступник директора Наукової бібліотеки Ігор Огура. Увійти в зачаровані двері допомагав поважний і статечний майстер магичних паличок Олівандер (директор Наукової бібліотеки Василь Кметь) спільно з викладачем основ бібліомагії та захисту від темних неучтів Емілією Книгогриз (співробітниця Центральної міської дитячої бібліотеки Тетяна Пилипець). Директор школи, професор швидкочитання та верховний книгомаг Григорус Чопикдор (вчений секретар Наукової бібліотеки Григорій Чопик) вітав новоприбулих книгомагів, а куратори гуртожитків запрошували скористатися «профільними» перевагами: у біблірині цінують виживеність, терпіння до роботи зі старовинними архівами й уміння докопуватись до істини (це майбутні найкращі та найамбітніші бібліомаги та працівники найкращих чаросховищ); у Фейріпафі – чекають на добрих і щирих, працьовитих, наполегливих, а головне – оптимістично налаштованих учнів; у Містіклов запрошують тих, хто прагне до заборонених знань, обожнює детективні історії та вмє берегти таємниці; в Адвендор кличуть тих, хто завжди йде до мети, не боїться ризикувати, відзначається благородством, спраглистю нових знань, прагненням до мандрів. У ролях кураторів гуртожитків виступили: поетеса та викладач Університету Галина Крук, письменник Олександр Есаулов, випускниця ЛНУ ім. Івана Франка, музикант, вокаліст гурту «Джалапіта» Соломія Чубай, аніматор Олег Вегера, координатор Дитячого форуму Анна Батищева.

Церемонія сортування у відповідні гуртожитки-команди завершилася тим, що діти тягнули лотерею-віщування, яке підготувала добра відьмочка Летисія (завідувач відділу зберігання наукової літератури Наукової бібліотеки Тетяна Камацька). Після того вони прослухали перші уроки в містичній школі, успішно виконали всі завдання, на завершення взявши участь у Тричаклунському турнірі, під час якого за допомогою кураторів складали віршовані закляття, аби розчаклувати нечитаючу дитину. І – перемогли! Усі неучтва та невігластва були подолані, а начитані діти з відчуттям гідно виконаного обов'язку отримали книжкові нагороди та почесні відзнаки юних книгомагів.

Варто зазначити, що свято не відбулося б без участі багатьох інших людей, як от: випускників ЛНУ ім. Івана Франка Тараса Федорчака, Миколи Ількова-Свидницького (завідувач відділу рукописних, стародруків та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка Наукової бібліотеки), які виступили в ролі «живих картин»; підтримки з боку інших підрозділів Університету: завідувача Зоологічного музею ім. Б. Дибовського Ігоря Шидловського, який «делегував» для «Буквордсу» величну білу сову, а також завідувача Навчального теледіагностичного центру Юрія Чабана. Окрему подяку варто висловити координатору від «Форум видавців» Неллі Клоос, яка всі дні фестивалю опікувалася юними переможцями конкурсу, стежачи, щоб діти впродовж їхнього перебування у Львові не втрачали відчуття свята.

Цікавим експериментом цього року стало залучення вчителів та батьків, які супроводжували переможців Всеукраїнського конкурсу дитячого читання «Найкращий читач України». Для них було організовано літературну вікторину, граючи в яку, вони мали нагоду відчувати себе також безпосередніми учасниками «Дитячого форуму – 2016». Модератор та автор гри – завідувач сектору бібліології науково-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки Ігор Петрій.

Окрім церемонії для загальноукраїнського рівня, у Науковій бібліотеці ЛНУ ім. Івана Франка у суботу 14 травня 2016 р. окремо відбулося також урочисте нагородження переможців читацького конкурсу обласного рівня. Діти з районів Львівщини захоплено влилися в дійства в університетській книгозбірні, активно брали участь у квестах, демонструючи широку ерудицію та любов до книжки.

Показово, що церемонія посвячення в учні містичної школи «Буквордс» стала

для переможців Всеукраїнського конкурсу дитячого читання уже доброю традицією, що дає можливість юним книгоманам з усіх куточків України дізнатися більше про бібліотеку Львівського університету, потрапити до найдавнішої книгозбірні України, побачити унікальні книжкові пам'ятки, відчувати академічну атмосферу Львівського національного університету імені Івана Франка. Неформальне знайомство з історією та фондами університетської книгозбірні, видатними здобутками вчених, відомими особистостями, пов'язаними з Львівським університетом, запам'ятовується дітям надовго, заохочуючи їх і надалі читати та цікавитися наукою. Невипадково цей невимусшений профорієнтаційний захід став яскравою уvertureю до «Днів науки – 2016» у Львівському університеті (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки).

Бібліотечний квест «Навздогін за книжкою»

Уперше цього року 12–15 травня 2016 р. Наукова бібліотека ЛНУ ім. Івана Франка взяла участь в організації гри для дітей – бібліотечний квест «Навздогін за книжкою», у якій юні читачі збирали різні «суперсили», як-от: «Рвйіна» (простір «Рухливий»), «Зачудована» (простір «Читальня»), «Лекційна», «Перевтілювальна» (простір «Артистичний»), «Студійний»), «Чуїна» (простір «Екологія-мандри») та ін. Книгозбірня Франкового університету на майданчику Суперсила «Пам'ятлива» (видавничий, музейний, бібліотечний сегмент) у приміщенні Львівського палацу мистецтв запропонувала квест «Історія створення книги». Приблизно 2 тис. дітей і підлітків взяли участь у захопливій подорожі від папірусного сувою, давніх манускриптів (Євангеліє; рукописний т. зв. «Кодекс Гертруди»), перших друкованих видань (інкунабули; палеотипи), аж до звичної форми книги, представленої першодруком «Кобзаря» Т. Шевченка 1840 р.

На кожній із шести локацій учасники квесту слухали певні короткі історії, вгадуючи слово-ключ. І хоч завдання навіть деяким дорослим виявилися не під силу (напр.: Як звали внука Київського великого князя Ярослава Мудрого, зображеного на мініатюрі у «Тріському псалтірі»? Або ще: «Як називалася червона фарба, якою писали ініціали у пергаментних книгах?»), всі діти успішно і досить швидко знайшли розв'язок, здобувши відповідні бали. Відтак, за активність, старання і вміння

у нагороду отримали нові книжкові видання. Але найголовніше – юні читачі у такій ігровій формі познайомилися з історією створення книжки, побачили унікальні пам'ятки і ще раз переконалися, що читання – це завжди захоплива пригода.

До того ж, у головному читальному залі Наукової бібліотеки ЛНУ ім. Івана Франка відбулася зустріч із дитячим письменником Олександром Есауловим, а також мозковий штурм «Час читати... по-новому!» за участю найкращих читачів України та письменників Лесі Ворониної, Христини Лукашук, Оксани Думанської і Тараса Шила (модератор – співробітниця Львівської обласної бібліотеки для дітей Ірина Патрон). Спрямована на популяризацію читання, акція дала дітям можливість висловити свої міркування щодо переваг і недоліків онлайн- та офлайн-проводження конкурсу «Найкращий читач України» (у п'ятницю, 13 травня 2016 р.).

Завершальним акордом зустрічей із юними книгоманами в університетській

книгозбірні стало вже традиційне урочисте відзначення переможців конкурсу читацьким сертифікатом Наукової бібліотеки ЛНУ імені Івана Франка (у суботу, 14 травня 2016 р.). Понад сорок дітей отримали цю почесну нагороду, яка дає право ще в статусі школяра користуватися багатьма фондами найдавнішої в Україні бібліотеки (ставши студентами, можуть безкоштовно обмінити сертифікат на читацький квиток).

Захоплені феєричним святом юні книгомаги з усіх куточків України відїжджали додому сповнені новими знаннями та враженнями. Надіємося, що незабаром знову побачимо їх: когось – переможцем «Найкращий читач України – 2017», а когось – уже в ролі абітурієнтів і студентів Львівського університету.

Роман ЛАВРЕНТІЙ,
завідувач відділу культурно-просвітницької роботи
Наукової бібліотеки Університету
Фото Олега Вівчарика